Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРЛАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ЕРА, 18 СЕНТЯБРЬ, 1980 ШУ. ● № 112 (6242). ● Мах 2 кепик.

КПСС XXVI съезда сийна къахьегаш вахте этта «Красный молот» завода коллектив башха-дика производствени толамаш а доахаш хьинарс къахьегаш я укх деношка. Шерра социалистически яхь йоаржаьча цехий, участкий, бригадай коллективаша денгара денга дикагIа хулийт шоай производствени хьокхамаш. ВIаьш болхлой ба укхаза шоаш тIаийца декхараш дика тIеххоачашдеш. Царех я хаддаза яхье хьалха а латташ шин новкъостаца хьокхам телаш болх беш йола электросварщица Тихонович Галина, котельщик Аристов Леонид, кхыбараш. Шаккхе а шоай балха тIа йоакха опыт йолаш ба, цо вIаштIехьдоалийт хIара дийнахьара задакеш 130—140 процент кхоачашъе.

СУРТА ТIА: электросварщица Г. Тихонович, котельщик Л. Аристов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

СИХЕИ ДИКЕИ ЧУЭЦА ХЬУВКЪАМ!

Укх гуйран деношка Социалистически Къахьегама Турпала Саидов Бауде кулгалдеча «Джалка» совхоза мехотряда кхашка сатийна лц. 350 гектара тIа ялата лаьрхIа кхеь хьажкIаш чуэцаш латт. Юха ца соцаш дика болх бу опыт йолча механизатораша лелаю хьажкIаш чуэцача цхьайтта агрегато.

1225 тони хьажкIаш пачхьалкхенна дIалла декхар тIаийцад цул коллективо.

«КПСС XXVI съезда — 26 хьинаре кIирaI» яхача девизагIа яхье а баьнна шеше хьалхавала гIерташ ва.

Гучча метте хьалъэлла «Молния» улл. Цу тIа лаьъа: «...Опыт йолча механизатора Абдулмежидов ХIарона 15 тони хьажкIаш льхай. Цуйца хьалхара моттиг хьожалий варара кара тела цIе вымпел а душ».

БIаь гектара тIара хьажкIаш хьаьнха баьнаб болхлой. ПланагIа 32 центнер йолаш хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 45 — 50 центнер йоакх.

— Оаха лорхI пханал совгIа 300 тони хьажкIаш кха, — йоах Саидова. — Из ди КПСС XXVI съезда тхогара совгIат.

ХьажкIаш чуэцача воакъостал деш я района общественность а. Деган раьза долаш къахьег массане а.

Х. МУКАЕВ.

СУРТА ТIА: совхоза хьатта хьажкIаш хоржаш боахк Шалажча № 4 йолча школера дешархойи хьехархойи.

Автора сурт.

ХЬАЖКIАШ ДИКА ХЬИЙКЪАЙ

Дика хьокхамаш гойтуш къахьег иттлагIча пятилетка тIеххьарча шера Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза кхаш леладерюа. Иштта, олан 27,4 центнер йолуш, гурахьа дIадийнача ялата культурай хIара гектара тIера 35 центнер совгIа хьувкъам тудийцар цар. ХIьта хIаиэ ялата шолларIа хьувкъам — хьажкIаш чуэцаш ба колхоза къахьегамхой.

Уж шере плетийна лаьрхIа 770 гектаре тIа кхейир уж цу боахаме, хIьта силоса лаьрхIа — 310 гектара тIа. Силоса дIайийна хьажкIаш дукха хIама на эшаш чуена а хьха, хIанз тIатеIIа ялата дIайийна хиннареш чуэцаш ба цу боахама механизаторащ.

Дукха низ дIабелар колхоза кхаш леладерюаш из культура мамогга дикагIа кхее гIерташ а. ХьокхIашта хий дуллаш цхьаболча хана кхашка бийсаш йоахар кхаш леладерюаш. Яьча йоахкхита хьежжа дог гIоздоекхташ хьийкъай из культура. Ерригта хьажкIаш № 1 йолча Назаров Николая кулгалдеча лаьрхIа вIашагIъетта тиипача бригадо кхейир. БелгалдаьнHа довгIа, уж укх шера индустриальни хьисапе дIайийна, кхеь хиниллга.

Ала деза, колхоза хьажкIаш дIайийна кхаш дукхагIдараш хий дуллаш доацилга. Цудухьа планагIа хIара гектара тIара 27 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуийцача боалаш бар колхоза механизаторащ. ЦхьабакъIда, цар хIара гектара тIара 30 центнер фуальяьха хьажкIаш чуя социалистически декхар тIаийцар. Шоаш дениа дош кховвацар духьа шерра кьовгам боаржабио. ХьажкIий хьувкъам алсамIаккха йиш хулийта ерригта тороиаш оарцагIъьхар.

Шоай торонаш ... къахьегамхоша КПСС ЦК июньски (1980 шера) Пленума решенешта ... хIара гектара тIара 32 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуд деш делап. ХIана чуэцаш болча хьувкъамо тешал ду шоаллагIа тIайца лакха социалистически декхар колхоза къахьегамхоша толаме кхочашдергхилара.

ЦхьоалагIча отряда хьалкIий кхашка да тхо. Колхозе эггара хьалха чуэца йолаяьраш «ВИР-42» сортах йола хьажкIаш я. БархI комбайнаца чуэцаш я на культура. Сихен цIенен бу болх механизаторащ. Комбайнерашта юкъе къьостта дика къахьег Наженов Алексея, Монашенко Ивана, Четвертов Петра, коммуниста Кузин Ивана. НормагIа кхаь гектара тIара чуэца езача, дийнахьа юкъера лаьрхIача 4 гектара тIара хьажкIаш чуэц цар хIаране.

Комбайнашкара лафеташ ца хьажкIаш дIакхухьаш бархI тракторист ва. Шишша лафет я царех хIаранега. Яьсса лафет комбайна тIехьа а тоссе хьажкIех йизар сиха хьатта дIанг цар.

Геттера сиха болх бу комбайнерашкара хьажкIаш дIакхухьаш лелача трактористащ комсомольца Бобровский Виктора. Попов Ивана, Жидов Алексея, Волнков Александра. Ди дIадахийтац царех цхьаине а белха нормаш 120 — 130 процента кхочаш ца еш.

Аьта гIадамаш силос йоллача моттиге дIакхухьаш 16 шофер ва. Царна юкъе къьостта дика къахьег Гунаев Саид-Ахьмада. Белхя норма юкъера лаьрхIача 140 — 150 процент кхочашъо цо, ферме хIаналехьа дIадихьа яьнная из 250 совгIа тони аьта гIадамаш. Дика лоархIабу шоай декхарех шоферащ Безребров Иван, Гребенников Николай, Хидриев Вахьаудин, Чапиев Муттар, Боков Айюп, кхыбола шоферащ.

Ала хIама доацаш дика вIаштIехьбаькхаб механизаторий болх. Ера техника тоаеш ба механик Литвиненко Николай Петрович, мастер-наладчик Литвиненко Николай Семенович. Кхай тIа латтаи а доагор чудотташ йола Тормосинов Алексея гIелаю машин. Йолаш я сварна ен йола агрегат. Цуйца ва сварщик Рындин Анатолий. Дукха къахьег цар хIара дийнахьа. Со кхаь тIа воташ еха шин комбайн тоайир цар сихха.

ХьажкIаш тоаьш дийнахьа чуийца яха лаьрхIадар кийхоза механизаторащ. Цхьабаьнда, КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Алма-Ате Казахски ССР-ен Казахстана Коммунистически партен 60 шу дизара хетаць хиннача заседание даьча къамаьло дог сIеадаьнкхача цар доше депвад ерригa хьажкIаш 18 балха дийнахьа чуерзаь яха. ХIаналe уж чуийцай 470 гектара тIара.

ЙоагIа йоахко яьй колхоза кулгалхоша лаьха балхацара моральни материальни безам совбаккхара а. Комбайнерашта, трактористашта, шоферашта юкъе яьржача яхь итог ю хIара дийнахьа. Хьалхарех шоллагIен моттигаш яьхача къахьегамхошта ахчан премеш лу, цар сийна колхоза правления хьалхашка ЦIе байракх айю, «Молнеш» ярахеш. Цул совгIа, IуйрийнеH делькъйиген сооза кхай тIа бIайха кхача бахь хьажкIаш чуэцача къахьегаш болча нах. Шоай еча йоакхоиа раьза ба механизаторащ.

«МоттагIа тераш тIабовийт боахаме хьажкIаш кхай тIа ца юташ чуэцара, уж кулга цIина боацача нахах лоарара. Тракторин лифеташ тIара йолега а чуэцача хана яхийса а хьажкIаш лехьаеш хIара деяна укхаза болх беш дешархой хул. Кхай тIара хьатта бодача паькъа шин моттиген, духьала кхай тIеш колхоза а юрта Совета а контролерий посташ я. Царна кулгалдеш Назаров Николай ва Ялат лорадеча дика дакъа лоац кьонача коммуниста Кузьменко Владимира. Голуленко Николая. Литвиненко Николая, юрта Совета председатела Мейрисо Хьадиса Дудара.

Иштта, укх шера шоаш лаьрхIар толамца кхочашдар духьа тIабийраза къахьегаш ба колхоза механизаторащ, кхыбола болхлой.

А. САГОВ.

Грозненски аппаратни заводо дукхача болхлошта вовзаш цар чIоагIа сий деши ва аппаратчик Ахмеджанов Султан. Хьинарс къа а хьегаш, хаддаза социалистически яхье хьалха латташ, шин новкъосташа товш, безаме, Iимерза хилара даьлвад цун сий. Ше беча балха тIа цхьаькха тайпа брак ниисъялийтац цо. ХIара сменагIа нормаш 120 проценташ чухьнахьа кхоачашъяц Султана. Ший опыт дог раьза а долаш дIайовзийт цо кьонабарашта. Цудухьа предприятерча нагирхой дика хьежамча лоархIаш ва из.

СУРТА ТIА: аппаратчик С. Ахмеджанов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Орбита тIара кердадараш

НИКЪ БАРА ЛОСТАМ ТЕЛА ЦЕНТР. 16 сентябрь. (ТАСС). 180 ди да Попов Леонидан Рюмин Валерен «Салют-6» яхача Iилман станце тIа болх бу.

Лаьттан Iалама ресурсаш тахкарен гонахьара Iалам доваарен йоккхача програмаа хьежна космонавташа дIахо хьо лаьттан чIоргеги Дунен океана акваторегн визуально - инструментальни хьожилга. Тахан, болгала аьлча, экипаж хьовааш я Индийски океана акваторе форда хиш ахара динамикага, хьнгучайоах Саргассовен Карибски фордий, Мексикански залива районашкара динамически хьахулараш.

IIаьхьача хана экипажа болх беш къестадеча дешахь цаI да высши ... баьцовгIаш дегIаяхкара сигнала нийъ беш невесомостен къеча факторашех ше йолча влиянех йола даннеш гучаяхар. Из дара чаккйоах биологаша могаль дукха эксперименташ.

Радиобуззама IуйранарчаSеансе космонавташа ховш бир арабидовенся цхьайоля баьцовгIаш дегIаяхкара йизача циклах чакхьяьннай яьина.

IIаьххача хана болх бергбола орбитальни аппараташ хьалра опыт Iоаярен космически техника хьахоллачарна рекомендацеш ялареи духьа хан-ханнахьа иих бу «Салют-6» яхача станце бортовой системийн агрегатийн хьала. Иштта, тахан сарахьа тест-корреци е лерхI станце вIашагIтехача двигательни установка гIоаца лелара траекторена. Цу хана болх байтаргба шин шера пайда де эцаш лаьттача резервни двигателагa.

17 сентябре а лерхI технологически эксперимент, станци цIенъергьа, физически упражненеш ергьа.

АргIанарча комплексни медицински тохкамо хьахьекхар Попов Леонидн Рюмин Валерийн могаш-маьрша болга.

Доазол дехьара хоамаш

РАБАТ. 18 сентябре хьеллача ОИК кхыча механашнарца гIулакхий министрий чрезвычайни специальни сессе дакъа лаца веача исламски конференце Организаце Генеральни секретара Х. Шатте кепайоазонна дийцлени йир. Цо аьлар, хургйолча сессе дакъа лоацараша цхьана белгалдергда бокъо йоаш сионистки оккупанташа Израила «даим а екъаргйоаш а» йола столица Иерусалим я аьнна хьанхайкаьчи израильски аннексена духьала къовсам лоаттабара, Палестина Iарбий халкъа законагIа йола бокъонаш лоранра де делараш, хIьта иштта хьожаргба Саудовски Аравс наследни принца Фахда Израила духьала «священни тIом» бе аьнна баьча тIахьехамга.

●

БУЭНОС-АЙРЕС. Уругвае ца соцалуш лаккхлу хIамай махкаш. Официальни даннегIа укх шера 8 бетта махкаш юкъера лаьрхIача 32 процент тIакхийттад. Къьостта езеннай кхачан продукташ чуIа цIенош.

●

СИНГАПУР. 1 ноябре соцаш да английски сингапурски авиакомпанеи «Конкорд» яха лайнер Лондон — Сингапур, Сингапур — Лондон маршрутагIа лелилга. Укхаза официально хьанхайкадьд из сиха лела самолет шин Iаччахьалкхен столицашта юкъе лелар пайда беш дац авиационни доагора хаддаза махкаш тIадетташ хилaрагIа а технически кхыйола халонаш ниисъялaрагIа а.

●

БРАЗИЛИА. Бразиле сахаш долча лаьттаех 17 миллион гектар гаргга дар яхыча мехкашкарча компанейи граждаьийн доалахьа да аьнна хьакхайкадир вовзаш волча бразильски Iилмахочо Флавио Элтца. Цо аьлар мехка кхы ца гоаеш аграрни реформа чакхъяннха еза. Белгалдар лаьтта дIа-юха декъаро, къаьстта аьлча, къеча ахархошка из дIадаларо торо лургья юртбоахама продукташ дикка дукхагIа яха.

(ТАСС, 18 сентябрь).

ХЬАЛХА ЛАТТ

Укх дIабахача бархI бетта бIаь пхиъ тони шура планал совгIа пачхьалкхенна дIаеннай Грозненски района «Кулариниский» совхоза хьайбаш леладераша. Соахкарчул дукхха а дукхагIа а укх шера хIара Iаттагара шир яьккхар а. Нагахьа сена дIадахача шера хIара Iаттагара бархI бетта 2320 килограмм шура яьккхалe, цу юкъа укх шера цар яьккхар 2427 килограмм я. с пхи процент гаргга дукхагIа.

Шоазткъе шиъ доярка я совхоза шиш ферме социалистически яхь а йоаржаь хьинаре къахьегаш. ХIанзле укх шерара шоай планаш кхоачаш а яь, тIадоагIача шера чотах шура йоахаш ба цхьабараш. Царех цаI я Абакарова Курди. Шера планагIа 3050 килограмм тIаийцача декхарах 3300 килограмм йолаш дIабахача бархI бетта хIара Iаттагара 3247 килограмм шура яьккхай цо. Дика толам баьккхаб Алимерзоева МаIзана а. Шера планагIа 2900 килограмм тIаийцача декхарех 3300 килограмм йолаш, цо цу юкъа яьккхай хIара Iаттагара 3206 килограмм шура. Хьинаре къахьег дояркаша Джамбулатова Набс Исаева Любовас, Саламова Марияс, кхы дукхача дояркаша. Кхо эзар гаргга килограмм шура яьккхай цар а хIара Iаттагара.

Шин ферма коллективаш та юкъе яьржача социалистически яхье хьалхе йоахаш хьайоагIа Абдулазиев Султана кулгалду № 1 йолча ферма коллектив. БархI бетта планагIа 750 тони шура яккха езача цул коллективо 950 тони яьккхай, хIьта шера планагIа 1023 тони дIаяле езача цар хIанзле пачхьалкхенна дIаеннай 863 тони. ХIьта соахка цу юкъа дIаеннача хьежача из кховтке нурийта тони дукхагIа а я.

Шоай планаш тIеххоачаш а еш хьинаре къахьег Кадырова Яхас кулгалдеча № 2 йолча ферма коллектив а. БархI бетта планагIа 500 тони шура яккха езача 560 тони яьккхай цо. ТIеххоачашъяьй пачхьалкхенна из дIаеллара план а.

Дика толамаш доахаш къахьег Iаьсий леладераша а. Арсмерзоева Айнас леладеча Iаьсаита хIара дийнахьа 636 грамм дозал тIакхет планагIа 550 грамм долаш. Хьинар ца кхоаеш къахьег Абдулазиева Зинас а. ХIара дийнахьа 586 грамм дозал тIадеттаду цо кхоабача Iаьсанта.

Дика лоархIабу совхоза хьайбаш леладераш пачхьалкхенна дулх дIадалара планах. ДIадаза дезар 80 тони долаш цар дIаденнад 116 тони.

Иштта толамаш а доахаш берхате къахьега «Кулариниский» совхоза хьайбаш леладераш социалистически яхье котало яьккхаргаш я лаьрхIа республикански газеташ тIа чIоагIдьча сийнеи Укхгa тIа баьхаб.

С. АУШЕВ.

КХАШКАРА БАЛХАШ

Механизатораша тIатеIIа къахьега ха я хIаьзара яр. Чуэцаш я хьажкIаш, дуга, генараш, шекара свеклаш, баьцадаараш, кийчду доакъар, оах лаьтташ — уж деррига балхаш лоацача хана чакхдаха дезаш да.

15 сентябрь хьатIакхоачаш хьажкIаш чуийцай 5342 гектара тIара. Цхьа эзар совгIча гектара тIара яраш чуийцай Урус-Мартановски Грозненски районашка. Йоакъад йолаш ахка лаьттадале а 30 центнер хьажкIаш йоах Ачхой-Мартановски района боахамаша. 25 центнер Гудермесски Шалински районаш.

Генараш чуийцад 3088 гектара тIара, е деррига дIадийнарех 17 процент. Геттара сиха чуэц уж Грозненски районе — 71 процент, Гудермесси — 69 процент.

Дуккхача лаьттташкара генараш чуэца дезаш да Сунженски Назрановски районашка.

Цхьа эзар гектара тIара кута аьрда дийнад. Гудермесски районе из хьеккад 2247 гектар е 42 процент. Юкъера лаьрхIача республике хIара гектара тIара 29 центнер йоакх.

Шекара свеклаш чуэца йолаеннай республика районаш. Уж хьаьхай 622 гектар е планагIа 9 процент. ХIара гектара тIара йоакх 261 центнер.

Кастта дIаде доладу на бола ялат. Цу гIулакха кийчдаьд 165 эзар гектар лаьтта е дIаде дезачунга хьежача 83 процент. Оахаш латт зябь а. Лаьтташ леладераш декхарийца ба деррига юртбоахама балхаш лерттIа чакхдаха.

Лаьттан низ Iоабеш

Хий дуллаш дац Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза кхаш. Цудухьа хIара шера цхьадолча даькъе хаоттамах тийша хул хьалкхебу хьувкъам. Цунца цхьаьча, хаоттана хьалш во хилча, а цо деш дала зе меттаоттадар духьа тхоай низа дIакхоачар деш къахьег сaха, толамаш а доах, къьостта а укх иттагIча пятилетке. Масала, укх шера планал совгIа 2770 тони долаш 12035 тони ка бола ялат чудера оаха. ХIаьта хIара гектара тIара чуийцар тхе района кхыча боахамашка чуийца хиначул дукхагIа хилар.

Из бахьан долаш КПСС Грозненски райкомен районисполкомен карара кара тела ЦIе байракх елар тха совхоза кхаш леладерашта.

ЦIаьхха баьнна толам бац из Цувна ... лерде лаьттан хьоанал совъяккхара, кхыдоза гIулакхаш шоай хиналхьен тIехдинен чакхдахара низа кхо ца беш тха совхоза къахьегамхоша баь боль ба. Масала, соахьа ка бола ялат дIаделехьа хIара гектара тIа 12—15 тони кховчийташ органически удобренеш яхнар оаха, цул IоьвгIа, кхоачам хилтад минеральни удобренеш а товсаш массехказза водуорика йир, гербициндашца оасер дир, агротехнически толашагIа йолча хаешка чакхдаьхар балхаш.

Уж деррига балхаш иштта дика кхоачашде карагIдаргдацар тхона, тешшаме материально - технически база хиннаецаре. Духхьал тракторащ я тха боахаме шоазткъе иттанел совгIа. Царна юкъе я тIеххьарча хана арахийца йола «Т-150», «К-701» маркех йола тракторащ. Цул совгIа, совхозе я 47 комбайн, тIехьажхаш йола дукха инвентарь. Иштача хьалешка моллагIа халонаш эшае хала дац кхаш леладераша.

Доккхал ду аз денгара денга механизаторий говзал лаккхлуш хилара а. Дукха ба тха боахаме шеаш керда професси тIехдиев Iомаяьй ала мегаргдола нах. Хьанна йоакац республике сий долча механизатора Дудуркаева Бакетий цIи? Нагахьа мара бац ялат чуэцача хана яхье цул хьалхабовла могаш бола нах. Цудухьа аз айса къаьстта доккхал ду укх шера ялат чуэцаш яхье цул а хьалхавала сайна мега хилара. Аз аьрдар укх шера дукха хIама ва эшаш шийтта эзар центнер ялат. Дика хьокхамаш гойташ къахьийгар кхыча механизаторaша а. Де а доагIаш доккхал ду совхозе механизаторех Эдиев Юнусах, Халидов Iийсах, Арсанов Султанах.

ХIара дийнахьа шерлуш латт совхоза къахьегамхошта юкъе КПСС XXVI съезда дикача хьокхамашца духьалбахара яьржа социалистически яхь. Цун итогаш хIара дийнахьа ю тха боахаме.

ХIара бригадерча стане болх беш я дикагIйола опыт йоаржара вIашагIъехка школаш. Лаьтта леладара лакха культура йола боахам яха цIи лаккхар духьа республике баьржача къовсаме хьинаре дакъа лаца низ дIакховчаш хургволаш совхоза хIара механизатор кийче декхарийла я уж школаш. ХIьта цар новкъосталца хIанзле цхьаца толамаш а даьхад оаха. Масала укх шера тхоашта хьалхашка декхар оттадаьдар оаха гурахьа дув ялат дIадера деррига лаьтта ах пара хьигане кийде. ЛаьрхIар толамца чакх а даькхар. Дикха аьха махкаш даька культиваци яь кийчдир оаха 4500 гектар лаьтта. Цу тIа 70 эзар тони органически, кхоачам болаш минеральни удобренеш тайсар. Лоацца аьлча, гурахьа дув ялат дIаде доладе хьалхе а кийчдаь цар из. Долаш ла тхога ма эшша дIаде фу а. Из деррига а цхьоалагIча класса кондици йолаш да.

Цу дерригача гIулакхаша, шеко а йоацаш, аьттув боаккхаргба тха цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера планал дикка дукхагIа ялат чуда.

Лаьттан хьоанал, цунах хьабоала пайда лакхбара дукха торонаш я. Уж лахара а балха юкъенхувлара а низ дIакховчийташ дикка опыт Iоаньй тха боахама. Цу гIулакхо вIаштIехьдалийтар тха кхаш леладерий укх пятилетке пачхьалкхенна 14371 тони, е пятилетка планал совгIа 3471 тони ялат дIадала.

Укх деношка гурахьа дув ялат дIаде доладаьд оаха. Из болх а ший хаппахьен тIехдинен чакхбаккхара низ кхоберган оаха — совхоза механизаторaша.

А. АДМИСИЕВ,
«Горячеисточенский» совхоза механизатор.

Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводерча дукхача болхлоша лоархlаш сий деш ва 43-б йолча установка оператор, коммунистически къахьегама ударник, къахьегама ветеран Павилич Валентин Иосифович. Уххаза къахьегача 27 шера тlехдиха кхийттав из мехкдаьтта чакхдоахача технолога балдах. Кагирхой хьехамчех эттара дикагlа лоархlачарех цаl а ва из. Павилич Валентин Иосифович коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlе лелалеш ва. Кхоаза «Социалистически яхье котваьннар» яха сийлен Знак еннай цунна.

Парте аргlанарча съезда сийна къахьегама вахте латтача Валентин Иосифовича хlара сменагlа нормаш тlехкхоачашъю.

СУРТА ТlА: оператор В. Павилич.

З. ВАТЧАЕВА сурт.

КОЛЛЕКТИВАНА КХЕТАМ ЛУЛГА-ЛОАРХlАМЕ ГlУЛАКХ

Къахьегама коллектива атеистически, патриотически, интернациональни кхетам балара дешашта, хаддаза теркам т lалоаттабу «Сунжанефть» НГДУ партийни организаце. Советски халкъашта юкъера доттагlал къаьгта хьахьийх тха управлене коллективе. Масала, тха партийни организаце учете латт 112 коммунист. Царна юкъе ба эрсий, украинцаш, нохчий, гlалгlай, хlирий, черсий, нхьача къамий викалаш. Цхьа декхар кхоачашдеш ба берригаш а, массане а цхьана 9 бутт хьалха кхоачашъяьй мехкдаьтеи гази даккхара пхе шера план.

Хьалхашка латтача декхарашна, Даймохк безаш хиларо, берригa низ, опыт парте гlулакхе дlадала кийча хиларо дукхахача къамех латта коллектив вlашка а уллаш, цун барт тоабу. Идейно - политически балха патриотически интернациональни кхетам лулга эттара лоархlамегlа долча гlулакхех цхьа дакъа да. Из болх вlаштlехьбоаккхача вaха дарде лувц КПСС XXV съезде яьча доклада тlа вoн. Л. И. Брежнев аьнна дешаш: «Къахьегамхой сакхетам чу эттара хьалха интернационализм. Советий мехках, вай Даймехках ду доаккхал чlоагlделга партена хьалхашка латтача лоархlамегlа дехкарех цаl хинна а кхинад, хlанз а да».

Советски патриотизм пролетарски интернационализм гулайоал иттлагlа пятилетка толамца кхоачашъяра тlаьнца планаши социалистически декхараши кхоачаш а деш, хьинаре къахьегача.

Вежарашха йолча союзни республикашкарча тхоай яр санна йолза предприятей дукхача коллективашца айхха бувзамаш да тха. Масала, хьалха дукха халонаш лоара оаха скважинашта капитальни ремонт еча. Из болх аттача боаккхаш я укх шера Азербайджанера тхона еена КОРО-80 яха керда установка. Из оттаьй № 14 йолча скважина тlа. Моахьаш хьалъийдара низ дукхагlа ба цун, цо вlаштlехьдаьккхад цхьайолча операцешта автоматизаци елга, тоадаьд къахьегама тьалаш.

Цхьатарра йолча предприятей специалисташца цхьана лелаеча гlулакхех къахьегама оасарле, дакхъаь а ца lеш, патриотически интернациональни кхетам балара доккха беркат доал. Каст - каста кхыча республикашка, областашка ух тхо дикагlа йола опыт хьажа. Иштта дlайоазийт кхыча предприятешка тхоай-опыт, яхача новкъостал ду. Кхо шу совгlа ха я вежарашха йолча Гурjeгlа скважинашта капитальни ремонт еча тха цхьан бригадо болх бу. Бригадана керте латт мастер А. Г. Тедтов, из хlиреа. Цу бригадо скважинашта ремонт яь я цаl lеш. Гуржегlера оаш новкъостий lомабу из болх бе.

Дукха ха йоаццаш Тюменера цlаенай мастера И. И. Гомыаннина кулгалду бригада. Цигача баьккхача кхаь бетта по ремонт яй 5 скважиннна.

Ленински къаман политика чакхйоахача лоархlаме да кадраш хьахоржилга, уж балха дlанийсъелга, царна лертгlа кхетам лулга. Тха управлене кулгалдеча состава юкъе вийс къаман викалаш ба.

Кадраш хьахоржача, уж балха дlанийсъеча администраце, партийни организаце керттера а лоархlаш теркалду саг балха тlера хилар, цун компетентность, политически а нравственни а гlулакхаш. Дукхха шерашь да коллективашта кулгал а деш гlалгlачо А. У. Гагиева, эрмалочо С. А. Микертумова, нохчочо Гардалоева, кхычар хьинаре болх бу.

Нравственни а интернациональни а кхетам балара дешаш партийни комитета йол беча балхаца дувзадена да. Партийни а комсомольски а дешара системашка, политически дешара кхыча формашка вlаштlехьдаьккхад марксистско - ленински теори кlоаргга lомаелга.

Парте дош наха дlадоваийт докладчикаша, лектораша, политинформатораша, агитатораша. Уж хьахержаб производствен хьалха латтарех, специалистех, кулгалхоех. Цар хоадамболга факташ а кхувлаш, дlадоваийт советски халкъий доттагlал.

Тхо долча болх беш я «Знание» яхача обществa лекторски группа, цу чу воагlа 37 саг. Цар дукха докладаш, лекцеш еш, беседаш ю советски вахара хьисапах, халкъий доттагlалах, советски патриотизмахи, социалистически интернационализмах лаьца.

Партийни собране дийцад партийни организаце идеологически болх мишта бу, управлене вахара массадолча гlулакха идеологически lалашо яра мероприятеш отта а аь чlоагlъяьй. Къаьстта теркам тlабахийтаб къахьегама а производственни а дисциплина чlоагlъяра. Соахка къахьегама дисциплина телхаеш тоъал дукха моттигаш хинай тха управлене. Цудухьа къаьстта теркам тlабахийтар оаха къахьегама дисциплина чlоагlъяра. Цехий, участкий, сменай, бригадай коллективашка дlахайтар малар мелйоацца, балха хьа ца ухарашца барт хургбоаца. Иштта болхлой собранешка дийцар В. В. Сидофанске, А. А. Весорцева леладу харцахьа гlуланхаш. Цар дош делар шоашкара кхы гlалат доалийтаргдац аьнна, хlаьта хlанзалца ала хlама доацаш дика хьа а боагlа уж.

Цхьа лостам а болаш, массане а цхьана баьча балхах беркат а даьлар. Соахка, масала, къахьегама дисциплина телхаеш 24 моттиг хиннаяле, укх шера — 8 мара яц.

Къахьегамхошта интернациональни кхетам балара, къахьегама дисциплина чlоагlъяра аьттув болаш хилар мехкдаьттахой къахьегама а салаlара а хьалаш тоадар. Иштта дика хьалаш вlаштlехьдаьхад мастера Н. П. Летникова кулгалдеча бригаде, воккхагlволча оператора М. А. Акбиева кулгалдеча № 31 йолча групповой установке. Дукхача къамех латта уж коллективаш управлене хьалха латташ хьайоагlа.

Партномо бу берригa болх тlаберзабьб тlаьнца планаши социалистически декхараши толамца кхоачашдара. Яьча йоакхоага хьежна толамаш а даьхад управлене къахьегамхоша. Оаха кхоачашъяьй мехкдаьтта даккхара бархl бетта программа, планал цхьа бутт хьалха кхоачашъяьй газ яккхара план а. Из тха къахьегама совгlат да КПСС XXVI съезда.

Цунца цхьана кхоачамбоацараш а да тха. Тоъам болаш ешац къахьегача коллективашка дика дукъалара ленеш. Иштта кхоачамбоацараш да управлени материально-технически lалашъеча а. Тоъаш яц спецтехника, транспорт, эша сотхалаш. Уж ца тоъар бахьан долаш скважинаш сайца латташ моттигаш хуя.

Уж кхоачамбоацараш дlадахара беррига шийл низ тlабахийтаб управлене партийни организаце.

Б. ВЛАСОВ.
«Сунжанефть» НГДУ парткома секретарь.

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА— ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Кхоачамбоацарий лоархlам беш бар тlаийца соцам

Шелковской район е р ч а «Бурунный» яхача комсий совхоза партийни организаце отчетно-хоржамий собрание доклад яьча парткома секретара Кузьменко Галина Петровнас, иштта пренешна къамаьлаш даьча коммунисташа керттера уйле тlаяхийтар цехий, агромехотрядий, эррригача совхоза коллективаша бlарчача иттлагlча пятилетке, цук тlеххьарча шера баьча балха анализ яра. Совхозо тlеххьарча шин шера пачхьалкхенна шийтта эзар тонн комсаш дlа ца луш тlаийсар болгалдаьнкхар собране.

Совхоза болхлочо В. Н. Куприяшиннас цу гlулакхех иштта аьлар:

— Пачхьалкхенга продукци йохкара планаш кхоачаш ца яра гlулакхаш машар хиннаб партийни комитета. Хlаьта пятилетка хьалхарча шин шера пачхьалкхенга комсаш йохкара планаш кховчашъяь ца lеш тlехкхоачаш а ма яьйий совхозо. Тlеххьарча шерашка мелйоннаб цехий партийни организацеша къахьегама коллективашка беш бола организаторски болх, шоай хиннахьи чакхъяьхалц хьувкъам луш йолча комсашта е еза агротехнически мероприятей комплексаш. Вай дика хьувкъам хьалкхебеш хила декхарийла да.

Лаьрхlа цу гlулакха хьал а кхееш комсий къона гаьнаш йохкилга божжаме бошхача пайдане хилар белгалдаьккхар коммуниста А. Ф. Кирчана фу дlадуш комсий гаьнаш кхееча цеха балха анализ ю цу дьача къамаьлаца. Уххаза духхьал йохкара 3.5 миллион га хьалхкь хlара шер-шерa. Цхьабакъда уххаза кхоачамбоацараш а да.

— Дlаьогlа хьанийю комсий гаьнаш дикагlа хилийтара доагlар хьадехаш бац совхоза керттере специалисташи карантийни питомника специалисташи. Хан-хахаахьа хьачугелац карантийни сертификаташ. Пхе процентагa дlакхоачаш йоаю хьайоахача хана к о м с и й гаьнаш. Совхозе а иштта питомнике а йолаш яц гаьнаш талхаргйоацаш лелаю моттигаш. Уж хьайоахача, хьахоржача, дlаьогlа дlалуча хана лертгlа тlехьожам лоаттабац. Цу лоархlамча гlулакхе эзвли тlаьожам лоаттабу цехови партийни организаце, партийни комитета, хьалкъа тlахьожама централни группо.

Тракторни паркеи автогаражеи балхаца дукха кхоачамбоацараш долга белгалдоахаш дар къонача коммуниста механизатора Пимигев Виктора даь къамаьл. Укх шера хьалхарча ялх бетта тракторни парках 51 процент мара пайда ца ийцалга белгалдаьнкхар цо. Соахка цу хана ийцачул 14 процент кlезигагlа хул из. Берригa тракторни болх а 84 процент мара кхоачашбаьбец, планал лаккхагlа да цхьан гектара тlа бола тракторни балхага дlадодар а. Иштта хьалхарча ах шера ийкай дукха балхе ка. Цу дешай анализ яц цехови партийни организаце. Тlаккха партком из цунгара хьадехаш а яц.

Дукха хlинаш карагlдаргдолаш я вай тракторни парка коллектив, цхьабакъда, дерригa а цох тийша дац. Тоъаш яц машиний запасной сатхалаш, тlеххьадоах царна ремонт яра балхаш. Ший хаппахьа комсашта обработка е дlаоттаац эррига тракторaш. Йокхийча машинашца болх берашта тела хлапеш нийса ца хилар бахьан долаш совхозе лертгlа пайда эшц гусеничи тракторех.

Болхлой фусамий хьалаш тоаде дезаш хиларах дар гlандлой балдаш деш волча В. А. Швецова даь къамаьл. Хlанз тоъаш дац пах чубоха цlенош, кlенига хьалду уж. Канализаци йоацаш я комсий совхоза болхлой баха моттигаш, ремонт яц е lанга юйч дац цlенош. Хьалъе еза больницa, лаборатори, столови.

Социалистически яхьа эсала кулгалдарах партийни комитета критика яр коммуниста Н. Н. Минутиннас.

— Шерагlа йоаржае еза болхлошта юкъера яхь, хьалхалаттарий балха опыт, — аьлар цо. — Хlанз парте XXVI съезда нийлуча денoшка берригача болхлошта юкъе чlоагlагlа лоаттабе беза хьинарeча къахьегама тlехьара ньовсам.

Собране дlахо къамаьлаш даьча коммунисташа комсий совхоза производственни общественни гlулакхашта йоаза партийни влияни хиланна аргlоацилга белгалдоахар. Цар чlоагlа кхоачамбоацарашта критика йора, боахама кулгалдерашкара хьадехар производства участкий болх дукхагlа пайда хургболаш дlаоттабелга, КПСС XXVI съезда сийленца накъадолхилга.

Отчетно - хоржамий собране даьча критически къамаьлий лоархlам беш бар собране тlаийца соцам.

Е. ФАРНИЕВА.

КИРГИЗСКИ ССР. Курпсайски ГЭС хьалъераша шера яхь йоаржаьй парте XXVI съезда баха ма боагlара махъабахара. Партийни форум хьаелъача денна болх бе йоалийта лаьрхlай хьалхара агрегат.

Хаьал дикка хьалхаьнна болх беш я С. Феттаевеи Т. Абдырбаеви кагирхой бетонщикий бригадаш. Цар чlаиздлехьа а плотинана чуеттай 480 эзар кубометр бетон, из хьалалакхьаьй 114 метрагa кхоачаш. Дика вlаштlехьбаьнкха ший болх беш я опытни специалист Ольховский Виталий керте латта монтажникий бригада. Цо монтаж яьй 100 метр йолча водоводешта. Хlаьта хlара денна къахьегаи овсарле сов а йоакх.

СУРТА ТlА: иштта я тахан Курпсайски ГЭСа гlиш лон площадка.

М. АШЕРБАЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Белкови доакъара кхоачам

МИНСК, 16 сентябрь. (Корр. ТАСС Е. Галкин). Хьайбашта эша белкови доакъар совдоакх тахан Белоруссе чуэца йолаьча зерно бобови культураша. Хаоттама хьалаш укх шера аьттув боацаш хиннадале а дика хьувкъаьнй уж культураш. Хьувнъам сихен ца бейташи чуэца гlерташ дерригa низаш оарцагlдаьха къахьегаш ба механизатораш.

Дукхача хана шийла йолаш а догlаш делхаш а дегlа дахьаш лаьтта люпин сихагlа кхоачаяра дешаш ю цунна, вешта аьлча овла тlа нггlаше а химически йоккаю я. Хьувкъам чуэца болабаьб ялат чуийхача комбайнашца. Царех дежа плат хьоаххаш йола приспособленеш а сиха чуийца аьнна культураш lеноьо сортировка а еш сиха йоаьае дlаухийт. Горохи пелюшкеи хьаккари ардари къаьст-къаьста а доааш чуэц.

Лаьтта лелдераша шийбlаь эзар гектарага кхоачаш дукха дlайийнай зернобобови культураш. Хьайбашта эшаш дола протеинови доакъар дукхагlа хургдолаш. Дикка дукхагlа дlайийнай люпин а. Гектара тlара из чуэц 20 а кхы дукхагlа а центнер. Цо торо хулийт моцlа доакъар, силос совъанкха. Цу тайпара культураш дlаюв дукхагlча даькъе пара тlа. Хlаьта уж дика хьувкь, цунца цхьана лаьтта тоа а ду цар.

ДИКАГlЙОЛА ОПЫТ— МАССАНЕНА А

КЕРДАДАРАШ ЮКЪЕКХУВЛАШ

Шера 5000 эзар метр бурув тохара, 1,5 шера скважина йистеяккхара йола Старогрозненски УБР бурувдеттараша дlайолаьь инициатива чlоагlа раьа хинна хьалхача республикерча бурув деттача бригадех 17 коллектива я цу инициативагlа къахьегаш. Царех цаl я Старогрозненски УБР хьона коммунист Заллаутдинов Тlахlир Нашофович керте латтача № 1 йолча Северо - Старогрозненски яхача буровой комсомольско - кагирхой коллектив. Хьалха дlадахача шерашка юкъера лаьрхlача хlара бригада коллективо 2,5 – 3 шера мара йистеяккхар скважина. Хlанз цхьан шерех ах шерех скважина йистеяккхара республикерча буровой коллективашта юкъе лаьрхlача яхье хьалха латтачарех цаl я Заллаутдинова кулгалдеча буровой коллектив. Еррипгоюкин а Нохч - Гlалгlай республикански а яхье хьалхара моттиг лаьнкхарца белгалаьнна я ш. 1979 шера мехкдаьттага кlеж а тоххийташ цо эксплуатацие дlаелар № 718 йола скважина.

ХЬАЛХА латташ хьайоагlача цу коллектива опыт чlоагlа пайдана я республикерча кхыча буровой коллективашта. Хlанз Тlахlира кулгалдеча коллективо йоаккхаш йола № 1 йола скважина Северо - Старогрозненски яхача Старогрозненски УБР бурув детташ йолча моттигашка эттара халагlчарех цаl я. Майкопски отложенешна лакха а lамарен тlоапашкарен давлени, цудухьа чоалханеча геологически хьалашка бурув детта дезаш ба уж. Тохаш дола бурув кlоарге лу халагlа хул дукъала уатта халонаш, цунца дувзадена бурув детта керда осташ, компоновкаш эшаш хул, хунца езаш хул бурув тохара режим. Цу гlуланхаши дlадех хан - ханнахьа керда техникеи технологии производствана юкъекхувлилга. Каст-каста бурув тохача юкъекхува промежуточни эксплуатационни колоннаш, массехк берд бола бурув детта осташ.

Бурув сихагlа тохара йола керттера резерв я скважина чlоагlъяр. УБР кулгалхоша тlадожадир буровой конструкци чоалхане хургйоацаш гlулакх дар. 324 миллиметр диаметр йолча турбашта метта кхыяраш оттаир. Скважина конструкци хувцарах дика кlезигделар дlадохийта металл, торо хилир сихагlа бурув а тохаш, скважина яккха. Скважина йоаккхача бурув тох «Уралмаш-4Э» яхача буровой установкаца. «48-БМ» яхача шин буровой насосаца, «48-6» яхача насосаца. Царех цхьалгlйола насос скважина цlенъяра болх бе йолалийта йиш йолаш я, е боахане шача гlулакхашта лаьрхlа а болх бе йолалийта йиш йолаш я. Цул совгlа, бурув тохача балха тlа хьовзам а ца хулийташ, царех цхьалагlъяр ремонт е соцае йиш йолаш я.

Бурув тохачарча халача балхашта механизаци автоматизаци яра уххаза юкъедоаладаьд «АКБ-ЗМ», «МСП-2», иштта «12КП-3» яхи дlаюха хьувза кран. массаза мазашца наркал хургбоаш дlа а оттаьь обвязка яьй емкосташта, иштта химически реагенташта, хьиа, мехкдаьттани эша емкосташ а кийчъяь латташ я. Геолого-технически нарлда тlеи режимно - технологически карта тlек мел йола рекомендацеш ларде а лувцаш детт бурув. Цу даькъе юкъедоаладаьь кердадараш а дукха да уххаза.

Цхьанкха тайпа авари е хьовзам ца хулийташ бурув тохаш я цу буровой коллектив. Цук керттердар да шоай балхах тlеххьина кхеташ бурувдеттараш хилар. Хаддаза буровой йолча хьомаш хул резьбови соединенешка, опрессовка ю турбашта, калибровка ю резьбови соединенешта. Болх беш йолча бурильни турбай, квадратни штангий, переводникий, чlоагlа эшаш йолча кхыча материалий даим учет лелаю уххаза. Хаддаза чакхйоах аварешш хьовзамаши ца хилийтара тlаерзаь йола мероприятеш. Бердаш чlоагlа долча бурувдеттача остех эттара хьалха пайда ийбе йолаеннар Т. Заллаутдинов керте латта бригада я. Цар торо хилийтар бурув тохара сухал лаккъе, ствол гоамлургйоаца гlулакх де. Керда техникеи технологии производствана юкъекхуларах шера бе лаьрхlа пайда 80 эзар сом да.

Кердача техникех кхетамца пайда ийбарах, бурув тохара технологи нийса лелаярах карагlдуал бригадана дика къахьегама толамаш даха. Цхьоалагlа Северо - Минеральни яхи скважина ника йолаеннача цхьайтта бетта тохаш дола бурув 5000 метр кlоаргденнад. скважина йистеяккхарга дlайохийта ха 24 ди-дийса кlезигъяьй.

Къахьегам вlаштlехьбаккхар

БРИГАДА кердача юкъталонашка кхувлаш дар фуд? Болх вlаштlехьбоаккхача ловзам боацаш да аьнна теркал ца деш дуташ яхьакиха кlама дац уххаза. Коллектива барт - цхьоагlо йолаш я. Овсаре къахьегара бурувдеттарашта мел эоии хьалаш lалашдаьд коллективе. Къахьегама вахте отта боагlарашта дика хоаш да де мел дезаш дар буровой начальникеи мастерашеи белгалдаьнкха хуредолга. Хlара саго ший балха ханах бизза пайда эц буровой коллективе.

Гlона дола балхаш а дика вlаштlехьдаьккхад коллективе. Цхьан хана ду керттерех гlона долеи балхаш. Масала, электрометрически балхаш деча хана цlенъю жолобаш, промывочни ковчал нийчъю бурув тохлаше а, спуско-подъемни операцеш чакхйоахача хана профилактика ю, насосешта ремонт ю. Болх боаггlача боарамегlа дlабодаш хилара керттерчарех цаl да оборудованехи инструментехи бизза пайда эшаш хилар. Денна царна тlахьожам лоаттабу. Цу гlулакха чlоагlа эшаш ба балхах дика кхеташ бола лаьттан чеиаш техкараш. Чlоагlа йоакхо ю уххаза къонаьараш балхах дикагlа кхетабара. Цу гlулакха лаьрхlа уххаза дика кийчъяьй технически информаце уголок. Оборудованена гlулакх деча кхоачамлех боккъонаши инструменташи я балха моттигашка. Хlара бетта бригаде хулача собране юкъ ремонтни балхашка дlайода ха кlезигъяра, оборудованехи инструментехи дикагlа пайда эцара тlаерзаьь йола мероприятеш. Цудухьа бурув тохача хьовзам хилац. Технически проекто дlадехараш, геолого - технически наряда, режимно - технологически карта рекомендацеш бизза кхоачашъярах, осложненешца хаддаза къовсам лоаттабарах вlаштlехьдаьккхад бригаде пайда эшаш йола балха ха 87 процентага дlакхоачае.

Социалистически яхь йоаржаяра— даим терко

Коммунистически къахьегама сийлен цlе лелаеча буровой коллективо тlа-тlа дикагlа хулийт ше доаза къахьегама толамаш цахаддаш социалистически яхь эрга а йоахаш, цунна кулгалделга тоадарах, яхье баьнараша даьха толамаш хан-ханнахьа царна дlадовзийташ хиларах. «Хlара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагlа къахьегача бригадо дакъа лоац Еррипгоюкин а республикански а яхьашка. «Мехкдаьтта промышленноста дикагlйола бригада» яха цlе еннай цунна. Бригада сменаш а бурувдеттараш а шоайла яхь лелаеш ба. Сменашта юкъе лаьрхача яхье итогаш ю хlара дийнахьа. Дикагlйолчи вахташ лоархlаш я уххаза А. М. Моровоа, П. П. Покорский керте латта коллективаш.

Старогрозненски УБР бригадашта юкъе лаьрхача яхье хьалха латташ хьайоагlача бригада коллективо В. И. Ленин ваь 110 шу дулача денга кхачалехьа рапорт делар пхе шера плана кхоачашъярах. Пхе шеро планагlа тоха дезаш хиннар 9802 метр бурув долча, цо техар хилар 9932 метр. Пачхьалкхена кхоьдаь ахча 841 эзар сом хилар.

Шера пхи эзар метр бурув а тохаш, 1,5 шера скважина йистеяккхара ше тlаийца декхараш цхьайтта беттеи кхаь дийнахьеи кхоачашдарах рапорт а луш, пхи эзар метр бурув теха лаьао цо цу юкъа. Уж толамаш тlа-тlа тоадеш къахьегаш я КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте эттача бригада коллектив.

Р. АЛМАЗОВА,
«Грознефть» объединене НИС-в социалистически яхь вlаштlехьъяккхара отдела инженер.

З. СИЗОВА.
тха штате йоаца корреспондент.

СИХБЕЛЕ ДЕТТА ПРИКАЗАШ

Предприяте е организаце хlанзарча кулгалхочунна кхоачамбац алхха профессиональни знанеш хиларах, производствои экономикеи йовзарах. Цунна иштта довзаш хила деза хlанз лелаш дола законаш а. Цун прикабах тийше хул цкъаза наьха кхелаш, законаца тарлуш йоаца формулировкаш йолаш а хlаьта иштта кулгалхочо ший полномочеш тlехйоахаш а детт цхьадола приказаш.

Иштта кхетаде дезаш да, масала, ший долаъмера халкъа дружина вlашагlйоллара хьанъехьа, хьаддача дружинникий цlераш а йоалаш, нагахьа санна цар дружина балхаца хьинаре дакъа лоаце кхы тlа а кхаь дийнахьа отпуск лулга а дувцаш. «Гудермесский» совхоза директора Н. Рябова теха приказ. Хlаьта 1974 шера 19 июле РСФСР Министрий Совета соцамца чlоагlъяча общественни порядок лорара вlашагlъюкхача шоай долаъмеча халкъа дружинай хьакъехьарча Положене яхачох шоай долаъмера халкъа дружинаш администратора приказагlа а ца юкхаш, къахьегамхой коллективаша вlашагlа а ювхк чlоагl а ю инициативни группо гулъьича дружиннна юкъебаха ловча наьха собране. Хlаьта кхы тlа а поощрени яра кепе ахча а тlехьа кхаь денга кхачалца луш йола отпуск эцара йола бокъо, чуlе моттиг хилара, чухьнахьарча маьхах санаторе е салоlача цlагlа баха путевка эцара бокъо дружинникашта массанена а луш яд. дикагlа белгалбьннарашта тел, дружинник дежурстве дукха араваларен дега цо ха дукхагlа яккхарен, боккъонаш телхаерашца къовсам лоаттабара цо баьча балхах хьахинарий, цун къахьегамеи ший гlулакхийи хьоккамий тот в еш. Поощрени ю дружинай штабаша (командираша) халкъа дружинай районни, городской штабаца дага а яьна корта болча бахьанашна дехар дарах.

Дружинникий хьакъехьа законагlа доацеш иштта приказаш дийттад «Чечингазстрой» треста СпецСМУ начальника Ю. Левченкоси кхыча кулгалхошех. Приказашта протесташ яьй районни прокурораша.

Вlалла а да мегаргдолаш дац болхлой балхара дlабахара дешаех лаьца «сихбеле» детташ дола приказаш. Цар lоттар ю советски граждании лоархlамегlарча конституцини бокъонева — къахьегара йолча бокъонна. Цудухьа боахама хlара кулгалхо декхарийла ва болхлойк гlулакхера нахи балхара дlабоалара порядови бахьанаши нийса къестадеш дола законодательстви ха.

Хlанз а каст - каста нийслу администраце инициатива гlа саг балхара дlавоаккхача хана геттара дика йоаш йола закона вормаш гlоагlа тайпара телхаеш йола моттигаш.

«Чечингводстрой» гlиллошъяра управлене ПМК-1 цlаьхха балха вра ца воалаш висав машинист-трубоукладчик В. Орлов. ПМК-1 начальника А. Лещева, прогул яра бахьанашта лертгlа дух тlа ца а воалаш, приказ техад В. Орлов. РСФСР КЗоТ-а 33 ст. 4 пунктага хьежжа корта бола бахьан доацаш прогул яьр а лаьрхlа, балхара дlаваккха. «Сихвенна» теха приказ законагlа доацаш я хинна, балхара дlаваьккхачо еннача жалобагlа района прокуроро протест яьй цунна. Гlучадьннад, «прогулаш» яьча деношка В. Орлов медицински тохкамах чакхвуваш хиннилгеи приказ тохале цхьадн хьалхагlа больнице lовижалгеи. Хlаьта цхьан юкъа болх булургбоацаш виса саг балхара дlаванкха бокъо лац РСФСР КЗоТ а 33 ст. 3 часто.

«Чечингушводстрой» гlиллошъяра управлене Аргунски ремонтно - механически мастерске директоре Т. Бунцевича штат кlезигъяра бахьанагlа балхара дlабаьхаб болхлой В. Воробьеви В. Кравцови. цхьабакъда, законо оттаь порядок толха а еш, цу гlулакха профсоюза месткомагара мукъа а хинабац. уж кхыча балха тlа бахийта торо йий а хьежавац.

Магlалбикерча маьх еча завода директора Х. Булгучева штат кlезигъяра бахьанагlа балхара дlаьккхай болхло М. Фаргиева, берагlа лолаш 30 ди даккхарах денна документи берагlа бола кхал пах балхара дlабаха бокъо ца луш йола РСФСР УЗОТ-а 170 статьян теркал а ца еш.

Назрановски совхоза-техникума директора М. Цокиева склада вокхагlволча болхло, халкъа депутатий Яндарерча юрта Совета депутат А. Даурбеков балхара дlаьаккхав юрта Советагара мукъа а боацаш, хlаьта цу тайпнаре толхаьяй «СССР-е халкъа депутатий Совета депутатий статусах» долча Советски Социалистически Республикай Союза Закона 32 статья. Закон иштта толхадаьд «Электроинструмент» яхача завода директора М. Зурабова а халкъа депутатий Дошлакъий-Юрта Совета депутат В. Мальсагов балхара дlаваккха приказ тохарца.

Баьдар аьлча, законагlа доацаш дийттача цу приказашта районий прокурораша протесташ яьй, яиза ца йоалаш прогулаш ярах царна доагlа алали дlадеппад, миштa деннад аьлча, бокъо йоацаш уж балхара дlабахарах бехке барий чотах. Масала, балха юха тlаваьхийтача В. Мальсагова яиза ца йоалаш яьча прогулах дlаденна 260 сом сузега гlолла хьадаккха аьнна иск еннай районна прокуроро «Электроинструмент» завода директора М. Зурабова.

Къахьегама дисциплина телхаерашта дисциплинарни взысканеш ярах долча приказашта протесташ е езаш, вешта аьлча ца ловшлехь а производства дезорганизаторий гадаха дезаш хул прокурорий дукхаза я. Дисциплина телхаерашта шеко йоацаш, бехк бе беза. Цхьабакъда, цу хана кхоачашдаьза заргдоацаш цхьа хlама да: молларгlа бехк — замечани е выговор, ханна кхыча балха тlа вахийтар е балхара дlабаккхар — корта болча бахьанагlа а законо оттаьча порядкагlа а мара бе йиш яц. Халахета а, бехке вешдола приказаш эгlазвахарах детташ дукха моттигаш нийслу.

«Чечингаколхозстрой» яхача объединене механизаце управлене начальника Ю. Чуприна балхара дlаьаккхав автокрана машинист Н. Соколов «балха хана къаракъ меларах а балхахи техникахи дош ца хетарах а.» цхьабакъда, цу гlулакха профсоюза месткомагара мукъа баьккхабац. Закон цо санна толхадарах «Металлист» яхача завода директора Л. Машаа балхара дlаваьккхав болхло Панкин. Юххера а фу хиннад кулгалхой: сихбеннаб — ниа белам баьккхаб.

Балхара дlабахараша еннача жалобегlа приказашта протесташ яьй. Цзаморг хиннад къахьегама дисциплина цкъаза толхаярах болхлошта шоа-шоаза бехк беш «Бурунный» комсий совхоза директора Е. Мащенкос 1979 ш. 29 сентябрен Шалла района бувзама узла начальника С. Садуева 1979 ш. 11 октябрен техача приказех и. Хlаьта 1979 ш. 22 сентябрерча «Маяк» яхача совхоза директора Я. Мальсагова, 1979 ш. 3 декабрерча «Грозгорпарикмахе р с к я е» яхача объединене начальника У. Саранаева, 1979 ш. 15 октябрерча «Брагунский» совхоза директора С. Хажмураева, 1979 ш. 16 ноябрерча технологически транспорта Малгобекски управлене начальника Б. Иванова, дукхача кхычар приказашта протесташ яьй къахьегама дисциплина толхаьрашта цар закона тlа йоаца взысканеш еннадаь — ха белгал ца а боанкхаш, вешта аьлча, даим хургболаш болхлой кхыча балхаш тlа хьежабаридаь. Шин болхлочов бехк беш Назрановски трикотажни фабрика директора В. Батурина 1979 шера 1 июне теха приказ законагlа доацаш хиннад харцахьара хlама даьлга хайначул тlехьагlа ши бутт баьлча мара ца бехк ца баьдаь. Иштта закона оттаь харцахьара хlама даьча дийнахьа деиз бутт ха толха а еш скрепера машиниста Н. Шукакова строгий выговор кхайкаеш дола приказ техад «Чеченингушводстрой» гlишлошъяра управлене ПМК-3 начальника А. Комаровн мевна а волаш ца балха варах.

Хlанз а дlаяханза я балха ха чакхъьиначул тlехьагlа а мукъача деношка а болх байта приказаш детташ, фабзавкомешкара мукъа а баькка цхьа наггахьа йолча хана мара балха хивал совгlен мукъача деношкеи болх байта бокъо ца луш йола РСФСР 55-гlеи 63-гlеи статьяш телхаеш йола моттигаш. Цу хана теркалъе еза боагlачул совгlа беча балха ха (вешта шин дийнахьа диъ сахьатали шера 120 сахьаталч тlех йоацаш). хlаьта ший балха хавал совгlен мукъача деношкеи баьча балха меттел салаlа кхьакхе ди дала доагlа гаргагча шин кlирал гаьна ца доалийташ.

А. БОДРОВ,
Нохч-Гlалгlай АССР Прокуратура общи надзора отдела начальник, юстице воккхагlвола советник.

ТІЕХДИКА ГОВЗАНЧА

Кхойтта шу дизад духхьашта ший къахьегама никъ Бангаев Сидыя Ширвановича дІаболабь. Профессионально-технически училища дикеи тІехдикея дешаш чаккхьаккхар цо 1967 шера. Юххьакца слесарь волаш болх бе волавелар из Грозненски «Электроприбор» заводе. Керда балха эттача сага нийслуш махиллара, хьалхерча юхьигах дукха халонаш нийслора цуьна балха тІа. Хийцца дІабодацар болх, шек волаш дараш дукха нийслора. Слесара балха тІа йоккха опыт йолча болхлошка касткаста хеттар цо ше шек волаш дар. Цкъа шийга хьаьннар шоллагІа ала ца дезаш дика хьаьзар кьонача слесара.

— Массехк бутт боллашехьа айса каралаьцача балха тІа дика дІашаьрвалар со, — йоах Сидык Ширвановича. Цул тІехьагІа дукха юнь ялалехьа социалистически яхье хьалхалаттарашта юкъе я ваха, хьалхара моттиг лаккхара царца кьовсам лоттабе волавелар со. Цу хана дагадехар сона се болх беш воллашехьа а токара говзал караерзае. ЛаьрхІар аз кхоачаш а дир.

Из тІоагІа пакъалаьлар Сидыка пхи шу хьалха Грозненски ремонтно - механически заводе балха веча. Дукхача шерашка укказа къахьегаш доахича производственни толамашца белгалбаьккеи болча токараш Бангаева Увайса, Морозов Владимира, кхычарна нийсоале-м магацар цуьна балха тІа. Цхьабакъда, ше каралаьца болх белаши из кІоаргагІа бовза гІерташ волча цо Іомайора цар опыт, дикагІйола балха методаш. Ланхо цІераш яхача новкъостaши дог раьза а долаш тІо дора сона, яхаш дуьц Сидыка. Ха сиха дІайодар. кІоаргагІа йовзар токара балха къайленаш. Цу балхага ший кулгаш даьлча, шийца яхье валара тІахьийхар цо ший хинна хьехамча, механо - сборочни участке аьтара дикагІйолча токарех цаІ лоархІаш вола Морозов Владимир. Производственни хьехамашна диллача из шийла тІех ца воалийташ къахьега волавелар Сидык. ДукхагІйолча хана цхьатарра хулар сменагІа е бетта даьха къахьегама толамаш. ТІаккха юкъарча цхьан нарядагІа къа я хьегаш цхьатарра алапи нийдергдолаш болх бе барт бир цу шиъне.

— Цу гІулакхо хІарансна кхы а боккхагІа бехктоккхам тІа ма божабой, — йоах Сидыка, — хІана аьлча хьоккамаш эсалагІа хиларах цаІ шоллагІчоа бехказа, вали везаш е ший новкъоста хьалхашка цІийвала везаш гІулакх ца нийсдалийтара къахьег хІаране. Тхоах сего балха тІа хьовзам хулийташ дола гІулакхаш хІана нийслуш дац. Цудухьа цхьа барт а болаш юкъарча цхьан нарядагІа болх беши алапи нийдеша да тхо.

КарагІдаьначох кхоачамбаь Іеш вац тха Бангаев Сидык, яхаш дуьц цуьнах механо-сборочни участка начальника Абубакаров Мовлид Симаевича. Цехерча болхлоша профессионал олаш ва из. Натахьа станок яц укказа цуьна болх бе ца хоаш. ХІьта мехкдаьтта оборудованенаши йола тайп-тайпара дукха оатхалаш тІехдика кийчъеш ва из. Слесара, токара говзалаш а йолаш механо-сборочни участке къахьега волавенначa цо ше болх беш воллашехьа караерзайир сверловщица, фрезеровщица говзалаш.

Массаза а яхье хьалха латташ хьавоагІаш волча Сидыка эггара хьалхарчарна хьаллоаш заводе дІадолалеш дола моллагІа нормалар. В. И. Ленин ваь 110 шу дузачи денга кхачалехьа пхе шера план хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тІаийцар заводерча дукхача болхлоша. ХІьта токара Бангаева Сидыка дош делар шийн пятилеткa задани кхаь шера кхоачашъе. Ше денна дош диза чакх а даьккхад цо. Ше доаха толамаш лох ца долийташ къахьегаш волча цо социалистически декхараш тІаийцад КПСС XXVI-ча съезд хьаелла ди тІаккхачалехьа цхьайттагІча пятилетка шин шерен ах шерен план кхоачашъе.

Оасаре къахьегарах кхоачамбаь Іеш вац Бангаев Сидык. Хадданза къовсам лоаттабу цо арахеца продукци дикагІа хилийтара. Цу даькъе и дика ка йолаш болх бу цо. ОТК болхлой тІахьожам боацаш цкъа дІаелча юха ца ерзаеш дІайохийт цо мел кийчъя продукци. ХІана ший тамагІа а долаш продукци кийчъергІйолаш бокъо яккхара къовсам лоаттабеш ва из.

Ший балха тІа Іоаль опыт, дикагІйола методаш дІайовзийташ дукха къона говзанчаш хьалхебаьб цо. Царех ба токараш Богацкий Сергей, Сидельников Александр, кхыбараш. Иштта вола Сидык заводерча хьехамчех дикагІчарех цаІ лоархІаш ва.

Обществении балха тІа а хьинаре дакъа лоац Бангаев Сидыка. Дружинника, агитатора декхараш кхоачаидеш ва из. Цу балха тІа шийна тІадехка декхараш массаза а цІена кхоачашду цо. Производства эффективность лаккхъяра йолча балха тІа а хьинаре дакъа лоацаш вола рационализатор ва Сидык. Цхьа шу дІадодац цо шишша-кхоккха рационализаторски предложени ца кийчъеш. Укх тІеххьарча хала цо еннача рационализаторски предложенех хьа я ль балха юкъейоалайир кийчъю оатхалаш нийса лоаяц хьахьокхиш йоли приспособлени. Цох боккхи пайда баьлар предприятена.

Хьаьнала къахьегарах цуьна еннай коммунистически къахьегама ударник яхе сийлен цІи. «Социалистически яхье котваьнар» яха массехк сийлен Знак, дукха сийлен грамоташ. Укх шера цуьна еннай «ИттлагІча пятилетка ударник» яха сийлен Знак. Цун портреташ массехк шера вІаштта хьалтеха даьнхад цехеи заводеи сийлен улгаш тІа. Цу совгІаташа тешал ду цун къахьегама никъ лоаца бале а сийдолаш хилара.

В. КОСТОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

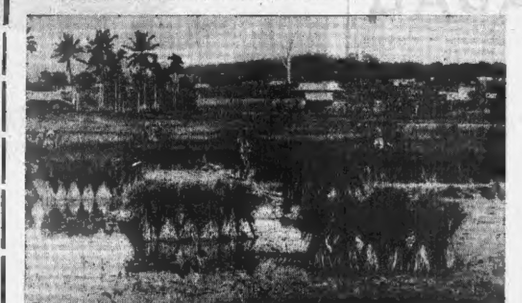

КАМПУЧИ. ХІама хьикхоллаш бола къахьегам, производства юхаметтаоттаяра, пропекински режим йолча хахьах юхедисараш дІадахара тІадерзадаь мехкарча беррига бахача паьха Іалаьмате доккхий низаш — из республика таханарча вахаре хилиза дарглоаца хІама да. Пномпенерча яттаци йолча промышленни предприятеша арахеца дукха тайп-тайпара продукци, халкъа эша товараш. Укх юртбоахама сезоне лаьрхІад цхьа эзарк ах эзари гектар дуга дІаде, цо торо хулийтаргьа баха нах дукхагІча даькъе кхачаи продукташца Іалашбе.

СУРТА ТІА: Кампот яхача провинцерча дуга кхашка.

Б. КАЛАШНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

АПН корреспонденташа хоамаш ду

НИКЪ ХАЬДДАЧА ХЬУВЗАШ БА

США президента лаьрххІа вола викал Сол Линовиц Гаргарча Малхбоале аргІанара турне я ль цІаевча. Кийчe цІагІа гургалаш бетта болабеннаб Линовица портфела чу нийсбеннаб Каири Тель-Авиви «Палестина автономе» деша хьакъехьара американо-египетско-израильски переговораш юхайолае раьза хилара бола хоам...

Дагалоацаргда вай Іарбий халкъий бокъонца долча хьаштацца а Гаргарча Малхбоален кризис къоастаяза иргІоацаш эттача гІулакхаца а дувзаденна цхьаккха а хІама довцаш йолча цу переговорий духтІавоанкхаш дола истории. Доладелар из, ховш долча тайпара, 1978 шера сентябрь бетта Кемп Дэвидо вІашагІкхийттача хана США президента Дж. Картера, Израиля премьер-министра М. Бегина, Египта президента А. Садата Гаргарча Малхбоален проблема чулоацам — дилла а Іарбий доалахьа хинна латтии Израила дІа а лийца хьа ца хецаш цуьга хиларе палестиницийн гІулакхаш трагически латтари — беяне я тернила я на беш соглашенеш дулгаш я яаль. 1979 шера март бетта Египтея Израилен кулгаш яздир Вашингтоне кийчдаьча сепаратни машара договора. Цуьнца цІаьхха я тийша болх бир цхьа миллиони ах миллиони долча палестински халкъа цийсхон гІулакха, цхьанех а тийша йоаца суверенни шийн пачхьалкхе хьаара метта из а хьадда а доаиш Израила пачхьалкхенна чуйоагІаш йола «автономи» елга соц я лаь. Кхыча лоацаша аьлча, палестиницаша ду израильски пулеметий йовхьаш тІа а латташ доза цхьанкха бокъо йоацарий мискa вахар. 1979 шера май бетта деш лаьттай «палестиницийн автономица» ювзаенича «технически деталех» йола переговораш.

ГІулакх иштта эттача, гучахьа сионистаcикаьа оааи йолча Картера администрацийн цкъа цаІ а дувцаш шоагІа кхидар я дуцаш волча Садата политикок йиш хилийтар Израила хьалха я санна дунен халкъашта юкъера общественни мисли а охкупкии ль Іарбий лаьттиш ха я ди я доацаш мукъадовлийтагІа дІадехаш йола массехк ООН решени а теркал ца е. Шерлуш яр хІана дІахо шерлуш а латт дІалийцача территореш ТІаре ахаш тІема лаьрхІа йолча израильски поселеней сеть. Израильски кнессето, хетаргахьа, шоаех тара араш цхьаьне а эшапа йола решенеш тІакийцаь: дІахкайкадаьд Иерусалим — Израила дІалаьца город — цун «дийла а хургІола столица» я аьнна.

Духхьал из хІама даьчча тІехьагІа — из а беррига Іарбий чІоагІа эгІазбахарах — дІавахар каирски викал иштта никъ хьаьддача дІатІаэтта хиша переговораш сенара. Духхьал цул тІехьагІа ахийтар официальни Вашингтоно Гаргарча Малхбоале дІатехнача цхьаккха хІама чудоаца «портфель а йолаш хинна шийн саг».

Дика хоаш да. Израилен Каирен Линовица мисси чакх миштта яьннай. КІезига-дукха я юхавали яхаш Бегина мелла я тІагІийрзача. Лушхиния шоп, ладу «Нью-Йорк таймс» яхача газето хоадамболаши дувцилга йоацаш дола «эп» дар. Цхьабакъда, Линовица заявлени яй ЮПИ яхача агентства корреспондента, «Иерусалимера переговораш чІоагІа берхате яр» аьнна.

Бокъонца тоаделар вашингтонски эмиссара гІулакхаш Каире, укхаза шийга яххар де кийча вола Садат раьза хиннаа. Израиль ше лаьнча наькъа тІира аларга я ца хьежаш переговораш юхйолае. «Израиль бяззa кхоачам хинна я», — аьннад цу хьакъехьа Бегина. ХІаьта из аьнар соо раьза хиниа дІа я кхайкадаьд американски копайоовзоно.

Долче, никъ хьаьддача дІахо а хьувзаргболиш ба. Официальни Вашингтон-м башха дагайолаш а яц хІана Гаргарча Малхбоален проблема бокъонце къоастаь. Американски обозревателаша къайла кхахьаи С. Линовица Гаргарча Малхбоале ль турне, бокъонца лаьрхІача Картера хорнамашта хьалхара пропагандистски кампане цунах хада йиш йоаца дакъя хилар.

Эдуард БАСКАКОВ,
АПН соб. корр.
Нью-Йорк.

Политически обозревателa заметкаш

Зема йола Мадридера старт

Испане столице болабеннаб укх шера ноябрь бетта е лаьрхІача ерригеЕвропейски совещание дакъа лаца дезача пачхьалкхений викалаш вІашагІкхетара хьалхарча кийчон болх. Май бетта Варшаве хиннача совещане Варшавски Договора чуйоагІача пачхьалкхенаша тІахьийхар цу вІашагІкхетара бокъонца кийчо ярах из толамца чакхдалара эша вІаши тешарех цхьаьне дувцар шоллагІчо кхетадарех атмосфера хьаяран. Цу хане а белгалдаьккхар дуьца оттадеш дола дешаш бокъонца къеста а деш мадридски совещани чакхъяларо хІана укх сахьате башха дика я ала йиш йоацаш йолча ерригача дунен халкъашта юкъерча атмосфера лоаттама дика воздействи ергхилар.

Иштта да Советски Союзаи цун союзникаштеи хетар.

Малхбузен Европа-мехкаша бакъду Европерча разрядка даькъе вІашагІкхетар лоархІаме хилар. Испане короля Хуан Карлоса заявлени йир, шийн мохк Малхбоаленнея Малхбузеннеи юкъера диалог юха доладеча дакъа лаца кийча а ва хІаьта мадридски вІашагІкхетар цу даькъе чІоагІа лоархІам болаш хила я деза аьнна. ФРГ кхыча мехкашцарии гІулакхий министра Ганс-Дитрих Геншера аьннар Варшаве хиннача совещане доакъошхошта хеташ хинначуйна тара а из кхыча мехкашцарча гІулакхашта болча министрий боараме хила еза яхаш а дар.

Геншерен США пачхьалкхен секретара Эдмунд Маски 26 августа шоаш пресса лаьрхІа яьча заявлене тІа хоам бир. «Малхбоаленои Малхбузенои цхьана гІулакхаш леладара пайдана хургйолаш итогаш сбалансированни хулга Іалашдара дика кийчо яри болх конструктивно бари лоархІаме хургхилар» шоаш нийса лоархІаш хиларах.

...Хеталуш да, политически мух мадридски парусаш юсалургйолаш хьекх аьнна. Духхьал хеталуш мара ца хила я тарлой из? Кхы доне я, Атлантикагахьара хьекхача миха даькъе...

Коррида сезон Мадриде сентябрь бетта чакхйоале я, американски делегацега пикадора инструкцеш дІакхьачох тара да. Лета дагахьа Вашингтон хиларах хоам баьб американски столицера кхычарех тарра. «Дейли телеграф» яхача английски газета корреспондента а Цо пацдора президент Картер цу гІулакха «Европерча кхерамаленнея цхьана гІулакхаш леладераи хетаь Мадриде хургйола совещании санна йолча дунен халкъашта юкъерча форумах пайда а эшаш Советски Союза дукъала тотальни дипломатически наступлени я дага ва» яхаш.

Масне шийга кховчача даькъе цІи яьккхар цу хьоальча «Наступлене» керттерча кхаь лостама: «Афганистана проблема», «Сага бокъоний облесть», иштта Малхбузен Европа Советски Союзацара гІулакхаш, цо лерхІача «репрессияни хьисапе» хилар.

Масне цу плано хьехьокхача тайпара, вІашагІкхетар мехкий юкъарча гІулакхий хьакъехьара цІеххаштта переговораш хила еза моттиг я ца лоархІаш, цу е воих политически трибуна тІарча нахага раьза болаш тІоараш деттийта лаьрхІа вІаши Іуттараш ярап бехкаш дараи йолча аренах тара йола хІама лоархІаш ва из. Ала йиш йолаш дар, лоархІаме долча пачхьалкхенаша дага кхоабарех лоадеч боацаш долча хІаманна йоржамашта хьалхарча къовсама, вешта аьлча шийн метта президенталла ваха гІертача американски политически спектора аьтта оагІорахьарча фланга викала Рональд Рейгана дукьалерча къовсама пайда эца гІерташ ва аьнна. НийсагІа аьлча, нертагІданкха йиш я американцийн хьалкхувсабалар Хельсинке духа принципиально дукъале долаш хІама хилар.

«Джерри, ма гІолахь цига!» — иштта корта а болаш йолча редакционни статья тІа полто Іержаш а лаьца яхавзаора «Уолл-стрит джорнэл» яхача журнало президент Джеральд Форд Хельсинке ца вахийта гІерташ. Цу хана дена хІамма а хувцаеннаяц Америкерча разрядкана дукъалбарий уйлаш Царна коралъй «кхоалагІа корзина» оалаш долчун пхона тІа уллаш, вешта аьлча гуманитарни даькъе цхьана гІулакхаш леладара хьакъехьарча положенешта юкъе, цо кхоалагІа дола корзина кІалтІадаьккхад аьнна Советски Союз бехке а ль политически диссиденташ яхаш йола шанс. Цу тайпара, цхьан хана Белграде шоаш баьхкача бесса гебагІаш урагІа а дахийта болх американски дипломаташ Мадриде я. Цхьана гІулакхаш леладара меттел—лата-тоха, конфронтацена кийчбенна. Испански короля аьннича тайпара, диалог юхайоалаьра меттел, «шийлача тІема» дух дийнъе дага ба.

ХІаьта я, мух мадридски парусаш юсаш ба. ТІаьхьарча хана дуьнхача правительствашца хинна контакташ юсаш. 29 августа Алма-Аты ше къамаьл деш Л. И. Брежнева белгалдаьккхар «Разрядкен дунен халкъашта юкъе машаре цхьан леладу гІулакхаш лораде я чІоагІло а дезаш хилари гена хьаделга сихделга юхатоха дезаш хилари США союзникашца я тІехьа массанхьа а кхетадеш хилар».

Социалистически мехкаш хьадда йола предложенеш я йолаш долх Мадриде, лерхІ Мадриде хургдолча вІашагІкхетарах карара хилийта йиш йоаца машар чІоагІбара цхьана гІулакхаш леладара торо.

Геннадий ГЕРАСИМОВ, (АПН).

ЭКОНОМИЧЕСКИ ЭКСПЕДИЦЕ МАРШРУТАГІА

Къилбаседерча форда наькъа трассе болх беш я СССР Іилмай Академе СибарегІен отделене Экономически экспедици.

Экспедице Іилмахоша керттера кхоачашде декхар да Арктически зонера производительни низаш дегІадоаладара Іилман прогноз оттаелга. Къилбаседерча форда наькъагІа бІарчача шера навигаци яра эффективность белгалъелга. Экспедицеца ва АМН академик В. П. Казначеев, СССР АН член-корреспондент Ю. Е. Нестерихин, Іилмай докторашии кандидаташи — экономисташ, геологаш. Экспедицена керттера латт СССР АН СО экономикаи промышленни производства вІаштІехьъяккхарен Института директор академик А. Г. Аганбегян.

Экспедице доакъошхоша Архангельске дехьа Диксоне кхаччалга никъ биьб, трасса а цуьна гонахьара территори а тохкаш, уж беттабеннаб Ненецки Ямало-Ненецки автономни округашкарча геологех, буровикех, транспортникех.

СУРТАШ ТІА: 1. Югорски Шар яхача проливе гІолла кемаш кийца дода «Капитан Сорокин» яха ледокол. Къилбаседа Форда наькъагІа навигаци яра ха Ялъхъеннай керда низ бола ледоколаши тешаме транспортни кемаши хьахилар, бувзама средствашии мел эшачунца навигацеш Іалашъеш хилар бахьан долаш. Трасса дІоахал 3,5 эзар миль гаргга да. Цуьна гонахьара территори караерзаяра боккха лоархІам болаш я на.

2. (Аьрдехьара аьттехьа): экспедице доакъошхой академик А. Г. Аганбегян, экономически Іилмай доктор В. Н. Лившиц, СССР Форда Флота, Министерства Гидрографически предприяте керттера инженер В. Н. Пересыпкин, геолого - минералогически Іилмай доктор М. А. Жарков, экономически Іилмай кандидат П. В. Шеметов.

3. Каменный Мыс яха поселок — Ямальски нефтеразведочни экспедици.

А. ПОЛЯКОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

Социалистически интеграци чакхйоахаш я

МАССЕ ОАГІОННА ГАРГАДАХАРА ТІАБЕРЗАБАЬ НИКЪ

Вежарашха йолча марксистско-ленински партей съездаша укх тІеххьарча шерашка хьаоттаьча теоретически положенешта юкъе лоархІаме моттиг дІалоац социалистически мехкаш идеологи, политика, экономика, социальни вахара даькъе тІехьтІехьа дукхагІа шоайла гаргаахара объективни закономерностах йолча выводо. Цуьна ларде улл идеяш, лерхІараш, хьашташ цаІаш хилар.

Карара шу белгалдаьнна социалистически мехкаш айкха цхьана хилар хьахьекхача дукхача йоккхийча событешца. Царех да пачхьалкхенашта юкъерча вежарашха долча гІулакхашта ларде яла идеяш йолаш вола В. И. Ленин ваь 110 шу дизар, фашизм эша я ль Нохтало яьккха 35 шу дизар, социализма мехкий кхерамзленни бола тешам а хинна дІаэттача Варшавски Договора 25 шу дизар. Дукха ха йоацаш СЭВ-а XXXIV-гІа сесси хилар Праге, цига тІайийцар социалистически экономически интеграци дІахо кІоаргьяра тІаерзаь массехк решени.

Социализма мехкий бувзамаш айхагІеи дукхагІа оагІош йолаши ме хул, керда общество хьалъяра наькъагІа уж толаме дІахо ме долх, дукхагІа хьаувтт чурчеи ярахьарчеи политика даькъе цар цхьана къесташ дола декхараш. Шоаш социально экономически дегІаахара стратегена юкъе социалистически содружества мехкий дукха да юкъара гІулакхаш. Экономика даькъе цар лаьцаб общественни производство чІоагІа дегІайоалаяра, дерригача боахама гІулакхий эффективность лаккхъяра тІаберзаьб никъ.

Карарча пятилетке вежарашха долча мехкий социальни программаш чуІс цІс нош шеррача масштабашка хьалдари гІулакхаш ду сфера дегІайоалаяри, образовательни боарами хьехача дешара дикали лаккхъяр, медицински гІулакхаш дегенсоциальни Іалашои тоаяр санна дола дешаш комплексно къестадара тІаерзаь я. Цу цхьан хана йола социалистически демократи дерригІа кІоаргьяра процесс, мел эша хьалаш вІаштІехьдоах Іаьдала органий балха юкъе, производствана доал деча дукхача наха хьинаре дакъа лацара.

Цу тайпара, социализма мехкаш массе оагІорахьара гаргадахар халкъий боахама, духовни, политически, идеологически общность чІоагІъяра процесса я общественни вахара ерригача сферашкеи хІанзарча организационни структурай дерригача боарамашкеи цхьана интернациональни гІулакхаш леладара процесса я диалектически цхьоагІо хилар корг да.

Укх тІеххьарча шерашка социалистически содружества мехкаш бахача наькъ хІара сага сих лоархІаш къаман доходеи промышленни продукцеи боарамашка диллача вІаши дикка гаргадахад. Хетаргахьа даьча лоархІамашта хьахьонк, боарамашта юкъера юкъ (аггара лаккхагІа хьокхам болча мехкаи оггара лохагІа хьокхам болча мехкаи юкъера) 1950 шерагара 1977 шерага кхаччанца къаман дохода 3,2-зза йоккхагІа, хиннача 1,3-ззанега кхоачаш, промышленни продукци хьаяра — 5-ззанегара 1,7-ззанега кхоачаш кІезигъсина хилар. Промышленни гІулакха кІезигагІа дегІадаьккха мехкаш, кердача общественни строя совленехи хІаьта иштта вІаши цхьана гІулакхаш леладера механизмаши пайда а эцаш, хьалхашкахьа онда гІа а баьккха, дукхагІа дегІаьнкача социалистически пачхьалкхении боарама гаргадахал. Масала, 1951—1978 шерашка Болгаре хьаю промышленни продукци 22-зза, Румыне — 29-зза дукхагІа хиннач юкъера лаьрхІача СЭВ-а членаш долча мехкий промышленни продукци шийттазза мара дукхагІа ца хинначи метте.

ВІаши гаргаахара процесса лоархІаме аспект я халкъбоахама структурашта модернизаци яр. Ерригa социалистически пачхьалкхенаш белгалйоал промышленни продукци хьаяра темпаш кхыча довкъошца нийсйича сихагІа лаккхлуш хиларца. Укх шера дукха я дукхагІа долча мехкаша — СЭВ-а членаша аьча къаман доходера промышленностен гІишлоенъярен дакъа 60 процентал доккхагІа да. 15—17 шу хьалхагІа мара доваш шийн доалахьара индустриальни база йоацаш хиннача МНР-е къаман доходера промышленноста дакъа 1978 шера 32 процентага дІакхьачар.

Хувцамаш хул общества классови структурана юкъе. Промышленни интеграци, боахамий юкъара кооперациа йоккхагІа хиларца, юртбоахама къахьегам индустриальничоа тара берзабарца, культура айарца кооперированни ахархой тІа-тІа дукхагІа болхлой класса тара дасташ боагІа.

Планировани еш шоаш цхьана цхьа центр яц социализма мехкий, из ю цхьана леладеча плановн гІулакхна тайп-тайпара формаш леладира наькъаца, вІаши дага а дувлаш кийчъяьча решенеш ларда тІа. Ше дегІа ме ух я кІоарг ме лу я къахьегам дунен халкъашта юкъе социалистически бенъаро шийна тІа-тІа дукхагІа тІерц къахьстенча мехкий плана боараме хадданза айхагІа хувлаш болча халкъбоахама комплексашта юкъерча бувзамца къахьга хьаувтташ йолча общественни къахьегама кооперацe белгалонаш.

Практически чакхъяха йолаьяй вІвьххача хинна лаьрхІа цхьана гІулакхаш леладара программаш. ЛоархІамегІара халкъбоахама декхараш кхоачашдеча 1990 шералца лаьрхІа. ХІаьта дукхача проблемашта кхы дІахорча шерашка а чакхъяха оттаю цар вІаши дага а даьна вежарашха долча мехкашца цхьана леладеча гІулакхий стратеги. Интеграци белгалйоаккх вежарашха долча мехкий чурча вахара эшача хІамаша вІаши леладу бувзамаш тІа-тІа дукхагІа чІоагІдара уж тІадерзаденна хиларо. ХІана аьлча, цу тайпарча наькъаца мара кийчъяц царна лоархІаме йола экономически политически проблемаш эффективно къоастаяра тороаш.

Цуьна дувзаденна белгалдаккха доагІа, дукха ха йоацаш хиннача вежарашха долча мехкий Праге хиннача СЭВ-а сессе итогаш йир 1981—1985 шерашта йолча шоай халкъбоахама планашта координаци яра балха. Белгалдаьккхар, из болх бена юкъагІа дукхача йоккхийча экономически проблемашта вІаши дага а даьна решенеш кийчъяь хилар. ДІахорча пхе шера дикка дукхагІа хургъя вІаши леладу торговли. СЭВ-а членаш долча кхыча мехкашцара СССР-а лакха товарооборот укх шерарча боарамца нийсйича 40 процент хІана хинна аьнна дукхагІа а хинна, 260 миллиард сомага дІакхоачаргья. КІоарглуш я дунен халкъашта юкъера производства специализаци кооперировани. Цо чІоагІа новкъостал дергда хІамаш хьаш дола низаш дІахо дукхагІа хилийтара, производства эффективность лаккхъяра.

ХІаране шийн специфика я йолаш, юкъарча хьаштии довзонел чухья шийн къаман хьаштаи я долаш йолча суверенни социалистически пачхьалкхений цхьоагІоно инициатива хьашт йоацаш ца лархІарал соагІа, массе оагІорахьара из дегІаккхала лерхІ из цар шоай лоІамера, динамични, къамани интернациональни декхараш дикагІа кхоачашдара тІаерзаь цхьоагІо я.

Духхьал цхьоагІо чІоагІъярна дувзаденна лерхІа доагІа укх тІеххьарча шерашка разрядка па толхаяр кІоаргьяран тІадерзадаь, социалистически интеграци дІахо дегІайоалаяра хьакъехьа принципиально сирт вІаштІехьбаьна гІулакхаш а содружества мехкаш дунен халкъашта юкъе арене цхьана еча вицей бІарчча гоннеке а. Духхьал цхьоагІо хиларах даьха да ... юкъе беркате цхьана леладу гІулакхаш дІахо дегІадоаладара новкъостал деш йола тайп-тайпарча мехкий халкъий вежарашка долча доттагІала атмосфера хьаеш коммунистически болхлой партеша даькха толамаш.

Илья ДУДИНСКИЙ,
экономически Іилмай доктор. (АПН).

ХIАНЗ А КИЙЧО ЯЬ БАЬННАБАЦ

РЕЙД

Партийни, советски, бахаман организацей доархIамеча декхарех цхьа декхар да хаиналъа культура учрежденеш гуйран-Iан замалахьа болх бара кийчъелга. Мишта лел из болх МагIалбика районе? Цу дешага хьоьжаш хилар укх деношка «Сердало» газета рейдови бригада.

Барайтта библиотекеи 12 клубе я МагIалбика горисполкома культура отдела чуйоагIаш. Царех йиь клуби 14 библиотекеи мара ядар тхо хьоьжаш хиннача дийнахьа боннъоица Iаниа кийчъяь йистеьнинха. Вож юхейиса ерриге культура учрежденеш хIанзчул тIехьагIа Iаниа кийчъе езаш я. Дукха балхаш да чакхдаха дезаш.

Iай болх бара культучрежденеш ханнахьа а дика а кийчъяь яьхай «Луч» совхозе, Кердача Редантс, «Южный» поселке, Пушкина цIерагIча городерча участке. Укхаза культпросветучрежденеш кийчъеча дика новкъостал деьд «Луч», «Алханчуртский», «Кавказ» совхозий, «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьтта доаккхача 2-ча цеха кулгалхоша.

Сихха культура учреждене Iаниа кийчъяра балхаш деш да Юкъерча Ачалкхей городок Беловичи овлаш йолча участкен. Укхаза ия болх чакхбоаккхаш я СССР Конституце цIерагIча совхозен «Малгобекнефть» НГДУ цIермашиннаьнга цехен коллективаш. Шоаш эца гIишлон, материалаш а леха шоай болхлой нинаниа чакхдовх цар клубаши библиотекаши Iай болх бара кийчъяра балхаш.

Топпараш хьаьха, кIираш теха, басараш хьенхь, кхы дерел дезар дань кийчо яьй СоагIапчарча культура ЦIагIеи библиотекеи. «Цхьан цIирагIа хьенха басараш зокъаделча болх дIаболабе мара ца безаш кийча я тха культура учрежденеш», — хьагойт «шийи» боахам СоагIапчарча культура ЦIен директора Кориигов Уматгире, — басар дика со раьза волаш хиннадац. Доккъдеина даьлча лак тIахьакха лерхI оаха...».

Вепгалдиккха доагIа цо кIира шера а юртарча Совета исполкомен «Ингушский» совхозен новкъосталца культура учрежденеи гуйрак-Iан хьалашка лерттIа болх бара кийчъеш хилар.

Мел эшар дань тоаль яьпераш лерхIаш я Инаркъера культура учрежденеш. Цхьабакъда, тхо клубага хьежача гучадоал болх дерттIа ца баьлга. КIир теха цIена бале а, цхьан оагIорахьара чура тхов беррига Iо а хьайна латт. Укхала хIанз а Iалашдаьдац дахчен кIори е культучрежденошта а е культура болхлошта а. Цу гIулакха цIенхаштта йоакко е эза Инаркъерча Совета исполкомен клуба заведующен.

Къаьстта кхерамеча хьалей цхьацкха тайпара Iаиа кийчо лиэен да Долаковара культура ЦIа. Дукхача хана деиа капитально тоаланза, тхов тIара шифер еха, дукханахьара ладар чуухаш, чура тховнаш а уйнаш а дохкадеиe, авари хила а тарлуча хьале да из.

— Укх шера капитально тоаде лаьрхIар дар ер. цу гIулакха 18 эзар сом ахча а хьожадаь, эша документаци а оттаь, — дувц культура ЦIен директора Чертоев Саварбеча чIоагIа сагото а волаш. — Иштача хьале тха культура ЦIа хилари из капитально тоа ца дича даргдоацилтен горсовета исполкомага дIа а хайташ цу дешага цIенхаштта горисполкома кулгалхой хьовилга дийхадар дукха ха йоацаш районерча культура учрежденешна хьожаш хиннача комиссе. Цхьабакъда, тахханалца хувнадения цхьаккха а хIама дац. Горисполкома в е республика культура министерства кулгалхошта а мегадац капитально культура ЦIа тоадара балхаш чакхдовхаргдола гIишлон организаци лаха. ХIана кхы де хIама а доацаш тхоай ниваьнца текущи ремонт чакхълиаха лаьрхIад оаха. Из болх оаха шин - кхаь кIирагIа чакх а боаккхаргба. Бакъда, гIулакх цуница чакхдоалаш дац. ХIанзехьа лаха, еза хьетIадоагIача шера мукъане а культура ЦIа капитально тоалергдола гIишлон ю организаци.

Цхьаькха да укхаза чIоагIа кхерам болаш хIама. Культура ЦIа а районе йоккхачарех йола районерча керттерча библиотека филиал а чуйола цIеноц дизельни доагорца болх беш йолча котельне дIоахдеш да. ХIаьта котельния технически тохкам балея цхьаннахьа а дIаязъяьлзей кхьайлагIа болх беш л. Цудухьа цуниа эшача доагора цхьаккха тайпа фондаш яц. Культура учрежденешта кийчдаьча дахчах хийца, е совхозашкара йийхе диэтопливо е кхухьаш йоагаш л котельни. Из чIоагIа кхераме а доккха хотар хила йиш йолаш а гIулакх да.

Iай болх бара кийча яц Чкалово яхача юртара культура учрежденеш а. ГI. Ахриева цIерагIча совхоза болхлой ба укхаза бахараш. Совхоз я укхазара культура учрежденеш тоае езар.

— Оахь хIара шера а де мел дезар дий тоаю юртара клуби библиотекеи. доагорца Iалаш а ю уж совхозо. Укх шера а шолал хьатIанхачале де мел дезар даь Iана кийчо чакхйоаккхаргья оаха тхоай культура учрежденешна, — дувц совхоза директора Бухадиев Сейпр. — Цхьабакъда, мелла тоайича а болх беш-м яц тха клуб.

Из бакъ хилар гучадоал клубе дIадахача: тхов беха ладар кха цхьанахьара топпар Iобаьнни ба чура тхов. Гиегий мазаць хьалдизи да кино гойташ дола корилгаш. Эттара тIехьа кино маца хиннад хьаала магазар е клуба заведующе декхараш кховчашдеш волча клуба художественни кулгалхочов Ахметов Зайдыхадира а, е техникана а. Кхьболча клуба балхах вIалла дуваце а деаш. Цхьа бутт гаргIа ха я юрта электричество йоаца а. Ах шу соагIа ха я клуба заведующи вамогаш йолаш больнице ула. Цун котаметта ясвача художественни кулгалхочо тесса битаб клуба болх а. цхьаккха йоацко хьац Iан- кийчо яра а. Сихха нерда худрух лаха-дезаш да гIулакх.

Хьалха а санне вIалла а клубаш йоацаш. кхьметтел кино хьажа я йиш йоацаш ба йоанхача Ачалкхеи Добий-Юртен баха нах. Цу дешага хьажа а укхаза керда культура учрежденеш хьаьхе а дехкарийла я «Чечениигушвино» объединенена чуйоагIаш йола «Ачалуки» ахеи М. Горьке цIерагIен совхозаш. Цхьабакъда, тахханалца е совхозий а с объединене я кулгалхоща цу хьаькехья дань цхьаккха а хIама дац.

Горсвера керттера культура кхуврч «Октябрь» цIи йола культура Дворец Iай болх бара кийчъеш а цхьанкха хIама даьпаш тахханалца. Из кийчдара балхаш чакхдаха дезар городе ка горисполкома ремонтно - строительни участок л.

ЦIенхаштта латт районе лерттIа шоай гIулакх довзаши дезаш болча болхлошна культура учрежденеш, къаьстта клубаш Iалашъяра гIулакх а. Белгалдаьккхача кхоачам ба алхха цаI — 34 клуба болхлочо алхха цхьа мара культурно-сердалон дешара заведенеш йистеьха. кхоъ мара заочно дешаш вац царех. Укх шин шера культура отдело хьожаваь дакхера а юкъерча а культурно-сердалон дешара заведеника деша вахаш алх сег. Дукха гIача даьтье цуниа дацхъ деза юрташкарча клубашка культура болх эсала леллахь.

Иштача хьалашка чIоагIа тамаш е йоагIаш да районерча комсаш леларча атт совхозах цхьанне а шоай стипендият волаш деша цхьаккха а сег хьожаваь на хилар. Иштта мара яц совхозий чотех культура болхлоша алам тIатеха моттиг а. ХIаьта совхозий болхлоштта юкъе культурно-кхетама болх лелабе безаш ма яьй юрташкаре культура учрежденеш о цар болхлой а.

Иштта цIенхаштта кхочамбоацараш да МагIалбикера культура учрежденеш Iай болх бара кийчъечо. Кхьа шельпалехьа сихагIа уж дIадахара ерриге культура учрежденеш Iаниа кийчъяь яхара йоагIаш йола йоакко е эза культура болхлоша, юрташкарча Совети исполкомий, совхозий, хIаьта иштта горисполкома а кулгалхоша.

Ф. КРАВЧЕНКО, МагIалбикерчи культура отдела инспектор **Л. МАМЕРГОВА**, ВЛКСМ МагIалбика горкома болхло, **З. СОЛТУКИЕВА**, «Ленина байракх» газета болхло, **А. ХАРСИЕВ**, «Сердало» газета собкорр.

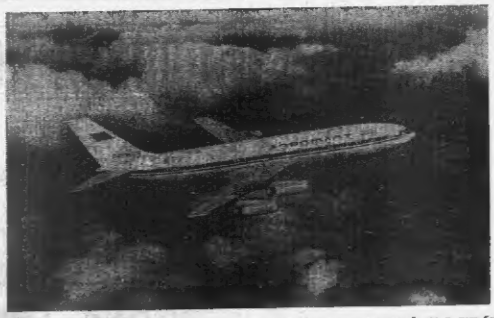

МОСКВА. Граждански авиаце Пачхьалкхен Iилматохкама института болхлой «ИЛ-86» яхача советски аэробуса тохкамаш деш ба. Дукха моттигаш йола из реактиви лайнер советски пассажиройн самолеташта юкъе кердагIа яр я. Цун борта тIа 350 саг хов, сахьата 950 километр ехка лел из.

СУРТА ТIА: гIатта йода «ИЛ-86».

В. СОЗИНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Кердадараш, событеш, факташ

Якутерча кIора эшелонаш

40 миллиард тонн гаргга керттерча даьхье консуюши кIор боаллача, дукха ыьпка руда. Кхьдола пайдане оахьмалаш доахкача Къулбехьерча Якуте вIашагIйоллаш латт БАМа зоне эттара хьалхара ниц бола территориально-производствени комплекс. Укх шера хьалхарча ах шера Нерюнгрински разрезе гуччахьарча спосабогIа 948 эзар тонн кIор баьккхаб, из ба плана эзданел 113 эзар тонн дукхагIа. Горнякаш дот тийцхна кьахьегаш. шера задани кхоачашъярга — шин миллион тонн кIор баккхарга болх. Июнь бетта лоархIаме событи хилар — ГаьнарчаМалхбоалерча потребителашта дIобаххьийтар хьалхара миллион тонн къулбаккутски кIор. Укх шера болх бе болабеннача ЗIамигача БАМе гIолла, Къулбехьея Якути болх беш болча Транссибега вIашагIтахаш болча новкъа, йоласьнай энергетически кIор тIабола эшелонаш — угольни комплекса хьалхара продукци. Цуниа тIехьа болалургба консуюши бар а. 1983 шера деха проекти мощностата — шера 13 миллион тонн кIор баккхарга кхоачаргья разрез.

КIора разрезе сихха болх бе йоалойташ я кхьмехка техника.

МОРОЗОВ Михаил, АПН корреспондент.

Юрташкара гастролаш

ХьатIаэттай гуйра. ТIатеIIа Iанга кийчлуш гуйрийнара алат, баьпадараш чувдаш боахк ахаркой.

Укх деношка юртацкарча къахьегамхошта хетаь шоай гуйрийнара гастролия дIайолалий Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен театра нохчийн гIалгIайн труппаша. Иштта «Шин дьлан Iу» яхеи, «Моанхаза тоа илар» яхеи шин спектакль а йиша гIалгIай труппа хьоашалгIа яхай Къилбаседа - ХIирий АССР Пригородни района къахьегамхой болча. Цигара баьлча шоай спектаклаш гойташ уж хургба Наьсарени МагIалбинея районашка. ХIаьта нохчий труппа я хIанз Наурски районе. Цига цар гойт «Хьовзаме ди е Фигарос саг йоалар» яха спектаклии хьалха уттальча спектаклех йолча отрывках кийчъяь йола «Театр — юрта» яха театрализовании представлении. Наурера яьлча нохчий труппа хьоашалгIа гIоргья Ведена, Советски, Грозненски районий къахьегамхой болча.

А. БЕК.

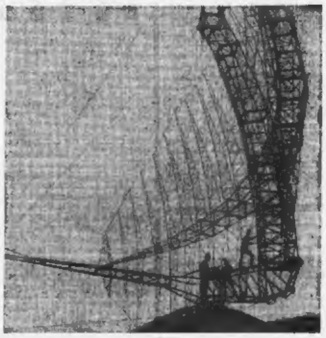

Мехка фегарча тIехь дукхаьлерча оборона бIушаша хадданза лоредь Дахьен фегара довзонаш. хIаьта пуица цхьане эргайюккхаш тоаю тIема гоавал. КПСС XXVI съезда баха ма боагIара накъабахара тIехьа яхье а баьнна бIухой шоай тIема товзал лакхьеш ба. Цар йоах: гIайица социалистически декхараш сийлеица кхоачашдергда.

СУРТА ТIА: техникоца регламентни балхаш деш ба локаторщикаш.

С. ДЯТЛОВА сурт. ТАСС фотохроника.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски Къахьегаиа ЦIеча Байракха орден долача мехкдаьтта институто дIанхайкаду лакхехьарча технически дешара заведенешка деша бахара сайрийнарчеи заочни подготовительни курсашка деша дIа[illegible]

1980 шера октябре дено 1981 шера июне кхаччалца производстве болх беише я подготовительни курсашка кийчберга математика, физика, эрсий меттаха литературахи лакхехьарча дешара заведенешка дIаоттара йола экзаменаш дIалургйола кагирхой. Химико - технологически специальностагIа деша водачо Iомаю хими а.

Курсашка дIаяц миччахьа вахаш вале а юкъера образовани йолаши хIаьта иштта 10-ча классашкара дешархойя.

Сайрийнарча курсашка **заниятеш хул кIирагIа кхозза** 18 сахьати 30 миноти яьлча дено 21 сахьати 45 миноти яллалца. Заниятеш дIайолалу 13 октябре.

Заочно курсашка деша багIараштa контрольни балхаш царга дIакхухьийт йоагI-йоагIаш йола методически указанеш шоашца а йолаш. Кхоачаш а баь институте хьабайтача контрольни балха рецензи язъю.

Подготовительни курсашка деша дIаоттара институте хьачуяла еза оттальча образецах института ректора цIерагIа язъяь заявлени, 3х4 размер йолаш 2 фотографи, дешарах ахча дIадеиа хилара квитанци.

Деша мел вагIача хана лаьрхIа дIадала деза ахча (20 сом — сайрийнарча курсашка, 13 — заочни курсашка) моллагIча почтови отделенера хьадойт укх адресагIа: 364056, г. Грозный, Нохч-ГIалгIай Республикански госбанка контора, расчетни счет № 14125, Грозненски мехкдаьтта институт.

Документаш хьаийду оршот дийнахьа, кхьарча дийнахьа, пIаьраска дийнахьа 17 сахьат даьлча дена 18 сахьати 30 миноти яллалца 4—07 номер йолча аудиторе (керда дешара корпус).

Курсий адрес: **364002, г. Грозный, Проспект Орджоникидзе, 100, Грозненски мехкдаьтта институт, подготовительни курсаш.**

Ца кхетар хаттa йиш я курсаш болх беш йолча хана 9-36-1-48 номер йолча телефонаца.

Спорта хоамаш

ШИ МАТЧ — ШИ КОТАЛО

ДIадахача кIирандийнахьа Грознерча СДЮСШОР-а футбольни шин команда яр Орджоникидзев Астраханеп ловзаш. Орджоникидзе ловзаш яр 1964-ча шера даьча берий команда. Цигарча «Юностаца» цар хинна вIашагIкхетар чакхдаьлар счет 2:1 йолаш вай футболисташ кот а боалаш. ХIаьта Астраханерча «Волгарь» яхача шоай хенархой командаца ловзаш яр 1966-ча шера даьча берий команда. Цига а котало яьккхар вай зIамигача футболисташа. Шоай коаналраш цхьа бургац чу ца йоалийташ, фугамдай коаналраш а 4 бурган чутехар цар. Вай командай тренераш ба Аврагимов Эдуард, Алиев Ариф.

КХО ПРИЗЕР

Сентябрь бошо Усть-Каменогорске хулйолаш я юрташкарча спортсмений СССР хьалхле яккара яхьаш. Цига баха бокъо яхха укх деношка город Свердловске къовсабеиа бар «Урожай» яхача ДСО Центральни Совета спортсменаш. Цига даиъа лоацаш бар Нохч-ГIалгIайчера викалаш а. Цу яхье къовсабении хинача: спорта мастера Бисултанов Iумара, спорта мастерала кандидаташа — Абузуев Руслаибека, Мехтиев Серажде шоллагIа моттигаш яьхар.

Цига баха вай дзюдоисташ кийчбаьб тренераша Абуев ИбраьхIамея Ким Аркадея.

ШТАНГИСТИЙ ЯХЬАШ

Укх деношка город Орджоникидзе чакхьаьлар Россе Къулбехьерча зонерча къонача штангистий яхьаш. Цига дакъа лоацаш яр цхьайтта команда. Царна юкъе — Краснодарсиии Ставропольски крайя, городий Ростова, Орела, Курска, Белгорода, Дагестана, Черсий Балкхарой, ГIалмакхой, Къилбаседа - ХIирий, Нохч-ГIалгIай АССР-ий командаш.

Командашта юкъе хьалхара моттиг Краснодарски край спортсменашка кхьчар. ШоллагIа моттиг Нохч-ГIалгIайчен викалаша яьккхар. Натахьа санна вай цхьа штангист ловваь хиишаведарe, хьалхара моттиг вай спортсменашка кхочар. ХIаьта кхоалагIча моттиге Къилбаседа-ХIирий штангисташ кийсбелар. Цу яхье хьалхара моттигаш яьхар вай спортсменаша: Эдельханов Iумара (56 кг.). Катеха айййр цо 95 кг дозал дола штанга, хIаьта хьалъургIа теттар 125 кг. Банкаев Лечас (90 кг) юкъарча счетах лаьрхIача айййр 340 кг. Къоначa штангиста дика толам ба из. Халкъашта юкъерча классе норматив кхоачашъе цуниа тоъанзар 2 килограмм. Товсултанов Iайде (110 кг) юкъера лаьрхIача айййр 352,5 килограмм. хIаьта халкъашта юкъерча яхье дакъа лаци кийчлуш хилара Арсамаков Исраьила перезачет хилар. ШоллагIа моттиг яьккхар Магомадов Iадиана (82.5 кг). Катеха цо айййр 135 кг, теттa — 175.

Личии зачетах кхоалагIа моттиг яьккхар Чинаев Вааранла. ЙиълагIа моттигаш кхьчар Мальсагов Баьуадиннага, Семьбаев Яхььйга, Осташко Александарга. ПхелагIа моттиг — Кузнецов Юрега.

Уж массавола вай штангист дакъа лоаци хургва 29 сентябрера яьиа 5-ча октябрга кхачалца город Ульяновске хургйолча РСФСР хьалхара моттиг яккхара йолча яхьашка.

Цу яхьашка вай спортсменаш кийчбаьреш ба республика зоккхагIа вода тренер Колзоев ИбрахIам, тренераш Осташко Николай Андреевич, Адаменко Вячеслав Михайлович.

ШОЛЛАГIЧА ЛИГЕ

14 сентябре чакхьаьлар шоллагIча лига кхоалагIча зоне футболах ловзара аргIанара яхьаш. Вайна махарра, цу туре вай «Терек» счет 0:1 а йолаш эшайнр Волгодонскерча «Атоммашо». ХIаьта вож ловзараш чакхдаьлар е счеташ а йолаш: «Авангард» — «Салют» — 1:0, «Динамо» (Бр) — «Цемент» — 0:2, «Торпедо» (Вл) — «Динамо» (Мх) — 2:2, «Ростсельмаш» — «Волгарь» — 6:0, «Торпедо» (Тг) — «Ротор» — 0:0, «Спартак» — «Дружба» — 3:1, «Сокол» — «Уралмаш» — 5:0, «Металлург» — «Машук» — 2:0.

ДИКА ТОЛАМАШ

Город Красноярске чакхьаьлар «Локомотив» яхача ший лоIамеча спортивни общества Центральни Совета первенстве шин-шийн командин зачетах хьалхара моттиг яккхара яхьаш. Цига дакъа лоацаш бар тайп-тайпарча областашкарен республикашкарен 100 соагIа къона дзюдоист. Цу яхье дика толамаш даьхар вай республикерча спортсменаша. Иштта Наурузов Мувсас чемпиона цIи яьккхар. Дото призераш хилар Габаров Агданах, Мукаев Рамзанах, Гайсумов Мухьмудах.

ЕРРИГСОЮЗНИ ХЬАЖАР КХАЙКАДАЬД

КПСС XXVI съезда деррига советски халкъ санна дикача толамашца накъабаха цийчлуш ба беррига советски искусства деятелаш а. Цу хьакъехьа да «КПСС XXVI съезда хетадеьча спектаклий концертни программай Ерригсоюзни хьажаре дакъа лацар». Республикерча театрашеи концертни организацеши цу хьажаре дакъа лацара хьакъехьа сонам баьб Нохч-ГIалгIай АССР культура министерства коллеге, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома бюрос, культура балхахой профсоюза обкома президиумо, Нохч-ГIалгIай АССР хьдархой Союза правление.

Цу яхье дакъа лаца хьех театраши концертни организацеши хьийха ца Iеш драматургаш, композитораш, кхьболя искусства деятелаш.

Хоза я ловмашка. Х. МУКАЕВА фотоэтюд.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.00 — «Мичан ше, хурмашаш!».
9.35 — Ленински комсомола советата лауреатий художественни коллективаш концерт.
10.05 — «ВIаргагушлар — тешa каладар».
11.10 — «Андрей Петров. Дика аиараш лаь». Фильм-концерт. Листтдаьча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «СибарегIеи ГаьнарчаМалхбоалея гIолла». Кинопрограмма.
15.30 — «А. Н. Островски хазар». 2-гIа передача.
16.30 — «Сапункине старташ».
17.15 — «Игторе вагIонаш», «Стахановцаш».
18.00 — «Экрано доттагIий вIашагIтоха». СССР — ЧССР.
18.45 — «Тахан дуне тIа».
19.00 — «Саг а закон а».
19.30 — «Эдвина Друде кьайле» яхача телевизиони дукхасерийни спектакла премьера. 3-гIа сери.
21.00 — «Хаъ».
21.30 — «Жеонес-Эша» (Люксембург) — «Спартак» (Москва) яхача командашта юкъера футболах болча Европейски чемпионий кубок яккхара йолча матчах йола репортаж.
21.40 — Юкъарча вIаьшерий Малхбоалеи Сийлаь - доккха Iилмахо - энциклопедист Ибн Сина (Авиценна) вав 1000 шу дизара хетаь столиц общественноста торжественни заседани а концерт а. Союзий ЦIен Колонни залара передача. Перерыве — «Тахан дуне тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05; 10.05 — «Вай сонгий бош».
8.35; 9.35 — Ашараш. 4-гIа класс. Революционни плакаш.
9.05; 14.35 — Монументальни пропаганда ленински плана. 3-гIа передача.
10.05; 14.05 — Испански меттала хьомаьш де.
10.35; 11.35 — «Игорева полках дола дош» а эрсий культура а.
11.05 — ПТУ дешархошта. Астрономи.
12.05 — Студенташта-заочникашта. Лакхера математика. 2-гIа курс.
13.30 — «Умакцено». Iилман-популяри программа.
15.05 — «Кертбоахан дийбаьри» яха художественни фильм.
17.30 — Iилман-популяри фильм.
17.40 — Халкъа депутатий Советашка.
18.05 — «Космонавт лаьттара професи я» яха телевизиони фильм.
18.15 — «Хьажкий а сеслай а хикька».
18.40 — «Ушалаш дIаьхха докхадаьха зиьттеех дикагIа найде лзар». Iилман-популяри фильм.
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла».
19.20 — Киножурнал.
19.30 — «Письмо нэдьяр саг оа» (гIалгIай меттала).
20.00 — «Бийса даьхаьла хийла шун, бераш!»
20.15 — «Из шина дулургда». Къонача изобретателий конкурс.
21.00 — ДIалоах дунен хилархьта юкъерия конкурсий лауреать А. Наседкина.
21.30 — Документальни фильм.
21.40 — «Къилбаседен повесть» яха художественни фильм.

19 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Дуккнеза спикаш».
9.35 — «Эдвина Друде кьайле» яхача телевизиони дукхасерийни спектакль. 3-гIа сери.
11.00 — «Куба къонаш». Листтдаьча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Германски Демократически Республике гIолла». Кинопрограмма.
15.30 — «Эрсий къамаьл».
16.00 — «Деррига хар ла». Киножурнал.
16.10 — «Шахматни школа».
16.40 — Череповецки металлургически заводах йола телевизиони очерк.
17.00 — «Кампутой творчество».
17.30 — «Москвина ихте вIашагIкхетар».
18.05 — Мультфильм.
18.45 — «Тахан дуне тIа».
19.00 — «Хьуна комбинаташ». Iилман - популяри фильм.
19.25 — «Эдвина Друде кьайле» яхача телевизиони дукхасерийни спектакла премьера. 4-гIа сери.
21.00 — «Хаъ».
21.35 — «Эрмитаж». Фламандe искусства.
22.05 — «Тахан дуне тIа».
22.20 — Останкино, студера кагархой сайре.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05 — «2000 шера энергетика». Iилман - популяри фильм.
8.35 — Ашараш. 5-гIа класс. [illegible] композиторий творчества хальхе плакаш.
9.05; 14.05 — «Художника Ремизов. «СибарегIара даьхан архитектура» яхача Iилман - популяри фильмай программа.
10.05; 14.35 — Английски мотт.
10.35 — Самеда Вургуна поэзи.
11.05 — ПТУ дешархошта. Обществоведение. Сага миэта деза дуне.
11.55 — Василий Шукшин. Прозан вагIонашка гIолла.
12.45 — «Оаеш — сага гIулакх деш».
13.15 — Студенташта - заочникашта. Марксистски - ленински эстетика. Лаьраш. Эстетически сакхетам а эстетически беик а.
15.05 — «Шушинскера вIа».
15.35 — «Звездочет». Телевизиони журнал.
16.20 — Экран — хьалхарчача. Советски пачхьалкхан а боллонй а лардаш. 8-гIа класс. СССР Конституци — вай халара керттера закон да.
16.55 — «Iалама доттагIий телевизиони клуб».
17.25 — Документальни фильм.
17.55 — «Студенчески гIишлойтьча отрядо рапорт лу».
18.05 — «Художника Шамурзаева суртий выставка».
18.35 — «Юртбоахама обозрени» (гIалгIай меттала).
18.50 — Киножурнал.
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла».
19.30 — «Шун дохарах кIашагIахетар». Илаеза деих Тоххаров (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даьхаьла хийла шун, бераш!».
20.15 — Истолятlара теннисах Европа чемпионат. СССР вIашагIтеха команда. — Венгре вIашагIтехан команда. Ленинградера передача.
21.00 — СССР Пачхьалкхен академически симфонически оркестра концерт.
21.40 — «Дезаоа дешарча фильма зераш». «Дага деиаш тосса хьоашал» яха телевизиони художествени фильм (ГДР).

РАДИО

18 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юрт: гIулакхаш а дахараш а» (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Илеш деех Хангаев Ахьмада (гIалгIай меттала).
8.15 — «Общественни порядок лараро» яха радиожурнал.
8.35 — Ашараш (эрсий меттала).
9.15 — «Моттигера Советаш деIаникхара доарлIамера гIа» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаттaмаш боли хоам (эрсий меттала).
16.01 — «Поэтически талгIа тIа» (гIалгIай меттала).
16.20 — Ашараш (нохчий меттала).
16.30 — Партийни организацешкара отчеташ а харжамаш а (эрсий меттала).
16.45 — КПСС XXVI съезда декъа накъаьлоргда. «Керттера викъ» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.

Хоамаш

Тахан республике гIолаел Грозен хулцалуш морхаш а йолаш. Йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 0 — 5 метр чIоагIа мух а хьехаш хилеи фегара температура республике 15 — 20, Грозне 18 — 20 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка догIа а делхаш тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура буйсана 7 — 12, дийнахьа 16 — 21 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

«Сердало» газета редакце коллективо чIоагIа хьала а кхеташ кодам бу редакце корреспондентага Хь. Э. Аушевага цун да **ГАГИЕВ** Эдалгира кхалхарах.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктохкама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00296. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4411.